

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжигдсэн,
дуусаагүй орхигдсон барилгуудад хийсэн
гүйцэтгэлийн аудитын тайлан

**ДУУСААГҮЙ ОРХИГДСОН
БАРИЛГА, БАЙГУУЛАМЖИЙГ
АУДИТЫН ДҮНД ҮНДЭСЛЭН
ҮРГЭЛЖЛҮҮЛЭН ДУУСГАХ
ШААРДЛАГАТАЙ БАЙНА**

Улаанбаатар хот
2018 он

Аудитыг гүйцэтгэсэн:

Гүйцэтгэлийн аудитын
газрын захирал бөгөөд
тэргүүлэх аудитор
Л.Одгэрэл

Аудитын менежер:
Б.Саруул

Ахлах аудитор:

Д.Баатархуяг

Аудитор

Б.Хаш-Эрдэнэ
Б.Лхагвацэрэн
Э.Уянга
Б.Мөнхтуяа

Орон нутаг дахь ТАГ-аас:
Ахлах аудитор

Ц.Отгонбаяр

Аудитор

Ч.Загдсүрэн

Гэрээт байгууллага:

ШУТИС-ийн Барилга
архитектурын их
сургуулийн харьяа
оношилгоо, зураг төсөл,
судалгааны "Реконстракшн"
төв

Аудитын тайлан,
дүгнэлттэй холбоотой
асуудлаар 262451, 263755
дугаарын утас, 323266
дугаарын факсаар
харилцана уу.

**Уг тайланг УАГ-ын Веб
сайтаас үзнэ үү.**

www.audit.mn

ХАЯГ:

Үндэсний аудитын газар
Засгийн газрын IV байр,
Бага тойруу-3,
Улаанбаатар-15160
Монгол Улс
www.audit.mn

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын тайлан

баталгаажуулсан тушаал	0
Товчилсон үгийн тайлбар	2
Аудитын зорилт, арга зүй, хамарсан хүрээний талаарх мэдэгдэл	3
Аудитад ашигласан шалгуур, хугацаа	4
Ерөнхий мэдээлэл	6

Бүлэг 1. Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийг төлөвлөх, гүйцэтгэх үйл ажиллагаанд хууль, журам, стандартыг мөрдөж ажиллаагүйгээс төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэл удааширч, орхигдсон байна

▪ Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын багцын дуусаагүй барилгууд	9
▪ Барилга хот байгуулалтын сайдын багцын дуусаагүй барилгууд	13
▪ Эрчим хүчний сайдын багцын дуусаагүй барилгууд	16
▪ Бусад төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын дуусаагүй барилгууд	17

Бүлэг 2. Дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжийн 84.8 хувийг цаашид үргэлжлүүлэх боломжтой ч 47.8 хувь буюу 22 барилгын ажлыг үргэлжлүүлэн гүйцэтгэхэд нэмэлт зардал гарахаар байна

▪ Төсвийн хөрөнгөөр санхүүжигдсэн дуусаагүй, орхигдсон ихэнх барилга, байгууламжийн хэрэгцээ, шаардлага, ач холбогдол алдагдаагүй байна	24
▪ Аудитад хамрагдсан дуусаагүй орхигдсон барилгуудын 47.8 хувьд тодорхой хэсгийг буулгах, хүчитгэх зэргээр нэмэлт зардал гаргах нөхцөл үүсгэсэн байна	25
▪ Цаашид үргэлжлүүлэх боломжтой нийт 39 төсөл, арга хэмжээний 92.5 хувьд нь ирэх оны төсөвт хөрөнгө тусагдаагүй байна	28

Аудитын дүгнэлт:	29
Аудитын зөвлөмж:	31

Хавсралтууд

1. Дуусаагүй орхигдсон цаашид үргэлжлүүлэн барьж, ашиглалтад оруулах боломжтой төсөл, арга хэмжээний жагсаалт	33
2. Дуусаагүй орхигдсон тодорхой асуудлыг шийдвэрлэх хүртэл цаашид үргэлжлүүлэх боломжгүй төсөл, арга хэмжээний судалгаа	35
3. Дуусаагүй орхигдсон барилгуудад олгосон илүү санхүүжилтийн судалгаа	36
4. Хөндлөнгийн мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлтээр дуусаагүй орхигдсон барилгуудад илэрсэн зөрчил, зөрчлийг арилгах талаар авах арга хэмжээний жагсаалт	37

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
БЗД	Баянзүрх дүүрэг
БОАЖС	Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайд
БСШУСС	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд
БСШУЯ	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам
БХБС	Барилга, хот байгуулалтын сайд
БХС	Батлан хамгаалахын сайд
ЗГХЭГ	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар
ЗТХС	Зам, тээврийн хөгжлийн сайд
СБД	Сүхбаатар дүүрэг
СХД	Сонгино хайрхан дүүрэг
ТАХ	Төсөл, арга хэмжээ
ТБОНӨХБАҮХАТХ	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ, худалдан авах тухай хууль
ТЕЗ	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч
ТНБД	Төрийн нарийн бичгийн дарга
ТЭЗҮ	Техник эдийн засгийн үндэслэл
УБ	Улаанбаатар
УЕП	Улсын Ерөнхий прокурор
ҮАГ	Үндэсний аудитын газар
ХНХС	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд
ХХААХҮС	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ЧД	Чингэлтэй дүүрэг
ШЕЗ	Шүүхийн ерөнхий зөвлөл
ЭМС	Эрүүл мэндийн сайд
ЭМСС	Эрүүл мэнд, спортын сайд
ЭХС	Эрчим хүчний сайд
ТАБ	Төрийн аудитын байгууллага

Аудитын зорилт, арга зүй, стандартын талаарх мэдээлэл**Аудит хийх үндэслэл, бүрэн эрх**

Аудитыг Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2017 оны 06 дугаар тогтоол, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2018 оны А/06 дугаар тушаалыг үндэслэн Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.5¹-д заасан Үндэсний аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд хийв.

Аудитын зорилт

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжигдсэн, дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжийн ажлыг хугацаанд нь хэрэгжүүлээгүй шалтгааныг тодорхойлж, барилга, байгууламжийн одоогийн нөхцөл байдалд дүн шинжилгээ хийж, дүгнэлт өгөх, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний саналыг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулахад аудитын зорилт чиглэгдэв. Үүнд:

- *Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжигдсэн, дуусаагүй барилга, байгууламжийн орхигдсон үндэслэл, шалтгааныг тогтоох;*
- *Дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжийн өнөөгийн нөхцөл байдал, цаашид үргэлжлүүлэн ашиглах боломжтой эсэхийг дүгнэх.*

Аудитын хамрах хүрээ

Аудитад хамрагдах дуусаагүй, орхигдсон барилгыг тогтоохдоо улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын жагсаалтаар батлагдан 2008 оноос хойш баригдаж эхэлсэн боловч санхүүжилт нь зогссон, барилга угсралтын ажил дуусаагүй, ашиглалтад оруулаагүй, 3 ба түүнээс дээш жил үргэлжилж байгаа, Монгол Улсын 2018 оны Төсвийн тухай хуулийн 2 дугаар хавсралтад тусгагдсан “Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2018 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга, байгууламж”-ийн жагсаалтад хөрөнгө батлагдаагүй байх, өмнөх онуудад хийгдсэн аудитын болон захиалагчийн дүгнэлтээр эрсдэлтэй гэж үзсэн зэрэг шалгуурыг баримтлан сонгосон болно.

Аудитын урьдчилсан судалгаагаар улсын хэмжээнд дуусаагүй, орхигдсон гэх 93 барилга, байгууламжийг олж тогтоосноос дээрх шалгуурын дагуу нийт 56 барилга, байгууламжийг аудитад хамруулав.

Аудитын арга зүй

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч болон орон нутаг дахь Төрийн аудитын газраас авсан судалгаа, түүхчилсэн мэдээллийг ашиглан төсөл арга хэмжээ бүрээр аудитын дүгнэлт гаргав. Мөн аудитын дээд байгууллагуудын олон улсын стандарт (300), Гүйцэтгэлийн аудитын журмыг ашиглан, шалгагдагч байгууллагын холбогдох албан тушаалтан, судлаач, шинжээчидтэй ярилцлага хийх, асуулга лавлагаа болон судалгаа гаргуулах, хэрэглэгч буюу захиалагч байгууллагаас тайлбар, тодруулга авах, бусад шаардлагатай баримт материалд түүврийн аргаар дүн шинжилгээ хийх, төсөл, арга хэмжээний барилга, угсралтын ажлын гүйцэтгэлийн чанар байдалд мэргэжлийн байгууллагаар дүгнэлт гаргуулах зэрэг арга зүйг ашиглан аудитын хөтөлбөр, горим, асуудлын шинжилгээ, шалгах хуудасны дагуу нотлох зүйл цуглуулж, аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж боловсруулав.

¹ Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, түүний үр дүнд аудит хийх

Аудитад ашигласан шалгуур

Аудитад дараах хууль, эрх зүйн актыг шалгуур болгон авч үзлээ. Үүнд:

- Төсвийн тухай хууль;
- Барилгын тухай хууль;
- Барилга угсралтын ажлын явцад баримтлах зарим норм ба дүрэм;
- Иргэний хууль;
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль;
- Засгийн газрын 2012 оны 223 дугаар тогтоол;
- Сангийн сайдын 2012 оны 290 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтийн журам”;
- Дээрх хуулиудтай нийцүүлэн гаргасан дүрэм, журам, бусад эрхийн актууд;

Мэдээллийн эх сурвалж

Аудитад дараах мэдээллийн эх сурвалжийг ашиглав. Үүнд:

- Монгол Улсын 2008-2017 оны Төсвийн тухай хуульд батлагдсан хөрөнгө оруулалтын жагсаалтад хийсэн судалгааны дүн;
- Мэргэжлийн шинжээчийн дүгнэлт;
- Төсвийн ерөнхийлөн захирагч болон орон нутаг дахь Төрийн аудитын газраас ирүүлсэн дуусаагүй барилгын түүхчилсэн мэдээлэл, нотлох баримтууд.
- Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын хэрэгжилт, гүйцэтгэлийн судалгаа,
- Үндэсний аудитын газраас улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын хэрэгжилт, үр дүнд хийсэн аудитаар гаргасан хугацаандаа хэрэгжээгүй, санхүүжилт олгоогдоогүй, төсөв батлагдаагүй, барилгын норм ба дүрэм зөрчигдсөн гэж үзсэн төсөл, арга хэмжээний судалгаа;

Аудитын бүрэлдэхүүн, хугацаа

Аудитыг Монгол улсын Ерөнхий аудиторовын 2018 оны 9 дүгээр сарын 12-нд баталсан аудитын нэмэлт төлөвлөгөөний дагуу Гүйцэтгэлийн аудитын газрын захирал бөгөөд тэргүүлэх аудиторовын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Л.Одгэрэл удирдаж, аудитын менежер Б.Саруул үе шатны хяналтыг хэрэгжүүлж, хөтөлбөрийн дагуу ахлах аудитор Д.Баатархуяг, аудитор Б.Лхагвацэрэн, Б.Хаш-Эрдэнэ, Э.Уянга, Б.Мөнхтуяа, Сэлэнгэ, Төв аймгийн Төрийн аудитын газрын ахлах аудитор Ц.Отгонбаяр, аудитор Ч.Загдсүрэн нар гүйцэтгэв.

Аудитад тулгарсан бэрхшээлтэй асуудлууд

Аудитыг гүйцэтгэхэд төсөл, арга хэмжээг захиалан хэрэгжүүлэгч байгууллагын хариуцлага сул, захиалагчийн хяналтыг иж бүрэн хэрэгжүүлээгүйгээс Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт дуусаагүй барилга, байгууламжийн нэгдсэн судалгаа байхгүй, зарим баримт материалаар архивын нэгж үүсгээгүй, баримтын иж бүрдэл хангагдаагүй байсан нь аудитын явцад хугацаа алдах, зарим төслийн хэрэгжилтэд дүгнэлт гаргах боломжгүй байдалд хүргэсэн. Тухайлбал,

- БХБЯ-ны захиалгаар хэрэгжсэн гэр хорооллын бохир усны 2.4 км шугам /Сэлэнгэ, Сайхан сум/, гэр хорооллын дахин төлөвлөлт, инженерийн дэд бүтцийн барилга угсралтын ажил /УБ, СХД, 30 хороо, Хилчин хотхон/ төсөл, арга хэмжээний зураг төсөл, барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэлийн баримт материалыг ирүүлээгүй,
- ЭМЯ-ны захиалгаар хэрэгжсэн эмнэлгийн барилга /УБ, БЗД, Хонхор тосгон/,
- БСШУС-ын багцад хэрэгжиж эхэлсэн боловч дуусаагүй орхигдсон төсөл, арга хэмжээний түүхчилсэн мэдээллийг гаргаж ирүүлсэн боловч шаардлага хангаагүй. Зарим яамдын бүтэц, зохион байгуулалт ойр ойрхон олон удаа өөрчлөгдсөнөөс тухайн төслийг хариуцах эзэн тодорхойгүй, зарим баримт материал олдохгүй болсон байна. Жишээ нь Засгийн газрын бүтцийн тухай 2008 оны 9 дүгээр сарын

17-ны өдрийн хуулиар “Эрүүл мэндийн яам”, Засгийн газрын бүрэлдэхүүний тухай 2012 оны 8 дугаар сарын 16-ны өдрийн хуулиар “Соёл, спорт, аялал жуулчлалын яам”, Засгийн газрын бүтцийн тухай 2014 оны 12 дугаар сарын 04-ний өдрийн хуулиар “Эрүүл мэнд, спортын яам”, Монгол Улсын Засгийн газрын бүтцийг батлах тухай 2016 оны 7 дугаар сарын 21-ний өдрийн хуулиар “Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам” гэх мэтээр өөрчлөгдсөн байна.

- Аудитын дундуур нэмэлт горим хэрэгжүүлэх болсон нь аудитын хугацааг сунгахад хүргэсэн.

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар баригдаж эхэлсэн боловч санхүүжилт нь зогссон, барилга угсралтын ажил дуусаагүй, ашиглалтад ороогүй, 3 ба түүнээс дээш жил үргэлжилж байгаа нийт 254,473.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, 12 Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 56 барилга, байгууламжид 2008-2017 онд нийт 171,550.2 сая төгрөгийн санхүүжилт буюу төсөвт өртгийн 67.2 хувийг олгосон байна.

Дээрх барилга, байгууламжийг захиалагч буюу Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдаар ангилж үзвэл нийт төсөл, арга хэмжээний 80.3 хувийг БХБС, БСШУСС, ЭХС-ын төсөл, арга хэмжээ эзэлж байна.

Хүснэгт 1. Дуусаагүй, орхигдсон барилга, байгууламжийг ТЕЗ-даар ангилсан судалгаа /тоо, сая төгрөг/

№	ТЕЗ	Төсөл, арга хэмжээний		Төсөвт өртөг		Олгосон нийт санхүүжилт	
		Тоо	Эзлэх хувь	Мөнгөн дүн	Эзлэх хувь	Мөнгөн дүн	Эзлэх хувь
1	БХБС	19	33.9	75,367.7	29.5	62,505.9	36.2
2	БСШУСС	19	33.9	41,786.9	16.4	32,944.5	19.1
3	ЭХС	7	12.5	67,790.6	26.6	58,705.9	34.0
4	ШЕЗ	1	1.8	36,000.0	14.1	4,964.4	2.9
5	УЕП	1	1.8	16,000.0	6.3	2,405.9	1.4
6	БОАЖС	1	1.8	10,000.0	3.9	5,721.6	3.3
7	ЭМС	2	3.5	2,872.0	1.1	2,022.9	1.4
8	ХНХС	2	3.6	2,949.7	1.2	973.2	1.0
9	ЗГХЭГ	1	1.8	970.0	0.4	220.0	0.1
10	ЗТХС	1	1.8	910.3	0.4	682.3	0.4
11	ХХААХҮС	1	1.8	400.0	0.2	271.6	0.2
12	БХС	1	1.8	162.6	0.1	132.0	0.1
Нийт		56	100.0	255,209.8	100.0	171,550.2	100.0

Эх сурвалж: УАГ-ын судалгаа

Аудитад хамрагдсан дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжийг салбараар нь авч үзвэл 48.2 хувь нь дэд бүтцийн, 41.0 хувь нь нийгмийн, 10.8 хувь нь бусад салбарт харьяалагдаж байна.

Хүснэгт 2. Дуусаагүй, орхигдсон барилгыг салбараар ангилсан судалгаа /тоо, сая төгрөг/

Салбарын ангилал	ТАХ-ний тоо		Байршлаар		Орон нутагт эрх шилжүүлсэн	Төсөвт өртөг	Олгосон нийт санхүүжилт
	Тоо	Эзлэх хувь	УБ	Орон нутаг			
Дэд бүтцийн салбар							
БХБС	19	33.9	6	13	13	75,109.3	62,505.9
ЭХС	7	12.5	6	1	2	67,790.6	58,705.9
ЗТХС	1	1.8		1	1	910.3	682.3
Салбарын дүн	27	48.2	12	15	16	143,810.2	121,894.1
Нийгмийн салбар							
БСШУСС	19	33.9	2	17	6	41,687.4	32,944.5
ХНХС	2	3.6	1	1	2	2,949.7	1,794.3
ЭМС	2	3.5	1	1	1	2,493.1	2,381.0
Салбарын дүн	23	41.0	4	19	9	47,130.2	37,119.8
Байгаль орчин, хүнс, хөдөө, аж ахуйн салбар							

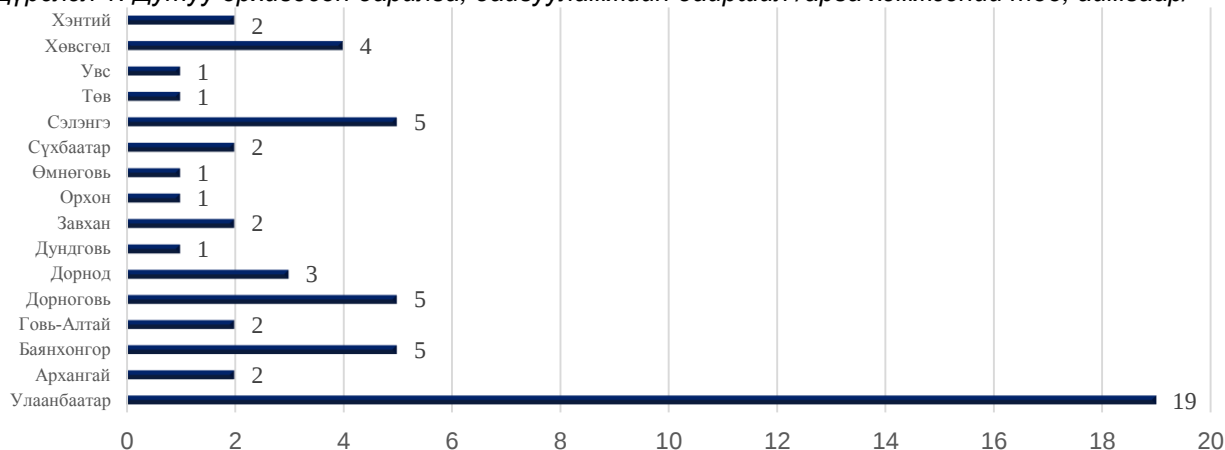

ХХААХҮС	1	1.8	1	1	400.0	271.6
БОАЖС	1	1.8	1	1	10,000.0	5,721.6
Салбарын дүн	2	3.6	1	1	10,400.0	5,993.2
Хууль, хүчний байгууллагууд						
ШЕЗ	1	1.8	1		36,000.0	4,964.4
УЕП	1	1.8	1		16,000.0	2,405.9
БХС	1	1.8	1		162.6	132.0
Салбарын дүн	3	5.4	2	1	52,162.6	7,502.3
Бусад						
ЗГХЭГ	1	1.8	1	1	970.0	220.0
Нийт дүн	56	100	19	37	254,473.0	172,729.4

Эх сурвалж: ҮАГ-ын судалгаа

2018 оны байдлаар дуусаагүй, орхигдсон 56 төсөл, арга хэмжээний 37 буюу 66.1 хувь нь орон нутагт, 19 буюу 33.9 хувь нь нийслэлд байршилтай байна.

Дүрслэл 1. Дутуу орхигдсон барилга, байгууламжийн байршил /арга хэмжээний тоо, аймгаар/

Эх сурвалж: ҮАГ-ын судалгаа

Нийт 56 төслөөс 50.0 хувь буюу 28-ийг нь Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.4²-дэх заалтын дагуу орон нутаг эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн байна.

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжигдсэн, дуусаагүй орхигдсон 56 барилга, байгууламжийн 9 буюу 16.1 хувь нь 8-11 жил, 27 буюу 48.2 хувь нь 6-7 жил, 20 буюу 35.7 хувь нь 4-5 жилийн хугацаанд үргэлжилж байна.

Хүснэгт 3. Дуусаагүй, орхигдсон барилгуудын хэрэгжилт эхэлсэн хугацааны судалгаа /он, тоо/

№	ТЕЗ	ТАХ- ний тоо	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	БСШУСС	19	1	2	3	9	2	1	1
2	БХБС	19	-	-	-	3	5	8	3
3	ЭХС	7	-	-	-	-	-	5	2
4	ЭМС	2	-	-	1	1	-	-	-
5	ХНХС	2	-	-	1	-	1	-	-
6	БХС	1	-	-	-	-	1	-	-

² Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь төсөв хуваарилах, зарцуулахтай холбогдсон бүрэн эрхээ төсвийн төвлөрүүлэн захирагч, эсхүл харьяалах төсвийн шууд захирагчид шилжүүлж болох бөгөөд ийнхүү шилжүүлсэн нь түүнийг хариуцлагаас чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.

7	БОАЖС	1	-	-	-	1	-	-	-
8	ЗТХС	1	-	-	-	1	-	-	-
9	ЗГХЭГ	1	-	-	-	-	1	-	-
10	ШЕЗ	1	-	-	-	-	1	-	-
11	ХХААХҮС	1	-	-	1	-	-	-	-
12	УЕП	1	-	-	-	-	1	-	-
	НИЙТ	56	1	2	6	15	12	14	6
Хэрэгжилт эхэлснээс хойш хугацаа, жилээр			11	9	8	7	6	5	4
Эзлэх хувь			1.8	3.6	10.7	26.8	21.4	25.0	10.7

Эх сурвалж: УАГ-ын судалгаа

Аудитын явцад хамрагдсан нийт 56 төсөл, арга хэмжээнээс 5 нь ашиглалтад орсон, 5 нь ашиглалтад оруулахад бэлэн болсныг тогтоосон тул энэхүү 29,353.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 10 төсөл, арга хэмжээнд тусгайлан дүгнэлт гаргалгүйгээр зөвхөн хэрэгжилтийн явцад илэрсэн зөрчлийг тайланд тусгалаа. Үлдсэн 46 барилга, байгууламжийн барилга угсралтын ажлын чанар, орхигдсон шалтгааныг тодруулж, төсөл, арга хэмжээ бүрээр санал, дүгнэлт гаргасан.

Хүснэгт 4. Аудитын явцад ашиглалтад орсон болон ашиглалтад оруулахад бэлэн болсон жагсаалтаас хасагдсан төслүүдийн судалгаа /тоо, сая төгрөг/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	ТӨЗ	Төсвийн тухай хуулирх		
			Хэрэгжих хугацаа		Төсөвт өртөг
			Эхлэх	Дуусах	
Ашиглалтад орсон					
1	Сургуулийн спорт заалны барилга /Хөвсгөл, Галт сум/	БСШУСС	2012	2017	198.9
2	Сургуулийн барилга, спорт заал /Сэлэнгэ аймаг, Сүхбаатар сум/	БСШУСС	2010	2012	2,990.0
3	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Дорноговь, Замын-Үүд/	БХБС	2013	2017	4,122.7
4	Сумын төвийн шинэчлэл төсөл /Хөвсгөл, Цэцэрлэг сум/	БХБС	2014	2017	5,000.0
5	Спорт цогцолборын барилга, 1000 суудал /Завхан, Улиастай сум/	БСШУСС	2012	2017	7,400.0
Ашиглалтад оруулахаар улсын комисс ажиллаж байгаа					
6	Дотуур байр, 75 ортой /Архангай, Жаргалант сум/	БСШУСС	2012	2016	852.0
7	Соёлын төвийн барилга /Баянхонгор, Баянговь сум/	БСШУСС	2012	2017	1,157.0
8	"Хархираагийн соёл" түүхийн төвийн барилга /Дорнод, Баян-Уул сум/	БСШУСС	2012	2017	243.9
9	Аймгийн төвийн 1000 айлын орон сууцны шугам сүлжээ /Хөвсгөл, Мөрөн/	БХБС	2013	2015	3,448.5
10	Төв аймгийн шинэ суурьшлын бүсийн хэрэглэгчдийн цахилгаан хангамжийг сайжруулах ажлын багц 1 /Төв/	ЭХС	2014	2017	3,940.0
НИЙТ ДҮН					29,353.0

Бүлэг 1 Хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтийг төлөвлөх, гүйцэтгэх үйл явцад хууль, журам, стандартыг мөрдөж ажиллаагүйгээс төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэл удааширч, орхигдсон байна

Нэг. Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын багцын дуусаагүй, орхигдсон барилгууд

1.1 БСШУСС-ын багцын 2008-2015 онуудад хэрэгжиж эхэлсэн 28,945.1 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 13 дуусаагүй, орхигдсон барилгад 29,718.4 сая төгрөгийн гэрээ байгуулж, 20,999.5 сая төгрөгийн буюу нийт санхүүжилтийн 70.7 хувийг олгосон байна.

Хүснэгт 5. Боловсролын салбарын дуусаагүй, орхигдсон барилгын судалгаа /тоо, сая төгрөг/

№	Барилгын ангилал	ТАХ-ний тоо	Хүчин чадал	Төсөвт өртөг	Олгосон санхүүжилт
1	Сургуулийн барилга, спорт заал	3	880 суудал	5,366.3	4,056.2
2	Спорт цогцолбор, усан бассейн	5	1650 суудал	6,088.4	4,785.8
3	Соёлын төв	2	510 суудал	2,160.7	1,827.9
4	Театр, чуулгын барилга	2	1450 суудал	15,153.7	10,229.6
5	Усан оргилуур	1		176.0	100.0
	Нийт	13		28,945.1	20,999.5

Эх сурвалж: УАГ-ын судалгаа

1.2 Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.4-т “Хөрөнгө оруулалтын төсөвт ТЭЗҮ хийгдсэн, зураг төсвөө батлуулсан, хуульд заасан бусад зөвшөөрөл олгогдсон төсөл, арга хэмжээг тусгана” гэсэн заалтыг зөрчиж зураг, төсөлд магадлал хийгдээгүй 7 төсөл, арга хэмжээг хуульд тусгасан нь хэрэгжилт удаашрах, өртөг нэмэгдэх нөхцөлийг үүсгэсэн байна. Үүнд:

- Баянхонгор аймгийн Бууцагаан сумын соёлын төв;
- Дорноговь аймгийн Хатанбулаг сумын спорт цогцолбор;
- Сургуулийн барилга, 640 суудал /УБ, БЗД, 11-р хороо, 126 дугаар сургууль;
- Хэнтий аймгийн Хэрлэн сумын Хан Хэнтий чуулга;
- Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт сумын 700 суудалтай, спорт цогцолбор;
- Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын соёлын төв, захирагчийн албаны байр;
- Дорнод аймгийн Хэрлэн сумын спорт цогцолборын өргөтгөл, усан бассейны барилгуудын зураг төсөл боловсруулагдаагүй байхад Төсвийн тухай хуулиар хэрэгжилтийг батлуулсан байна.

1.3 Мөн барилгын зурагт тусгагдсан ажлуудын өртгийг төсөвт бүрэн тусгаагүй, газрын асуудлыг шийдвэрлээгүй, зураг төсөлд магадлал хийлгэж баталгаажуулаагүй зэргээс барилга, угсралтын ажлыг гүйцэтгэхэд хугацаа алдаж, хэрэгжилт удааширсан байна. Тухайлбал,

Газрын байршил өөрчлөгдсөнөөс хугацаа алдсан:

- “Сургуулийн барилга, 640 суудал /УБ, БЗД, 11-р хороо, 126 дугаар сургууль/” төслийг БСШУЯ /хуучин нэрээр/-аас 2011 оны 12 дугаар сарын 27-нд 2,186.9 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэйгөөр “түлхүүр гардуулах” нөхцөлөөр гүйцэтгүүлэхээр “Немон” ХХК-тай ажил гүйцэтгэх гэрээ байгуулж, зураг төсвийг хийлгэсэн байна. Барилга угсралтын ажил 2012 оны 5 дугаар сараас эхэлсэн боловч газрын маргааны улмаас байршил өөрчлөгдөж дахин зураг хийж, батлуулах шаардлага гарч хугацаа алдсан байна.
- Хүүхэд залуучуудын соёл үйлчилгээний цогцолбор, усан бассейн байгуулах /Архангай аймгийн Эрдэнэбулган/ төслийг 2013 онд “ЭБО сервис” ХХК-тай гэрээ байгуулж эхлүүлсэн боловч аймгийн ерөнхий төлөвлөгөөнд өөрчлөлт орсны улмаас барилгын газрын байршил өөрчлөгдөж өндөршлийн цэгүүдийг шинэчлэн тогтоох, дахин геологийн дүгнэлт гаргуулах, суурийн ажлын зураг, тооцооллыг гаргах зэрэг нэмэлт ажлуудыг хийх шаардлага үүсэж хугацаа хойшилсон байна. Барилга угсралтын ажлыг 2013

оны 6 дугаар сард эхэлж, гэрээний нэмэлт өөрчлөлтөөр хугацааг сунгаж, 2017 оны 12 дугаар сарын 15-нд дуусгаж ашиглалтад оруулахаар заасан боловч 2017 оны 6 дугаар сарын 27-ны өдрөөс хойш барилгын ажлыг үргэлжлүүлэн гүйцэтгээгүй байна. Хөндлөнгийн мэргэжлийн байгууллага барилгын ажлыг үргэлжлүүлэх “боломжтой” гэж дүгнэсэн бөгөөд шалгалт хийгдэх үеийн байдлаар барилгын ажлын гүйцэтгэл 85.0 хувьтай байна.

Баталгаажсан төсөвт өртгөөс бага өртгөөр Төсвийн тухай хуульд тусгаж хөрөнгө батлуулсан:

- **“Спорт цогцолбор, усан бассейны барилга, 700 суудал /Баянхонгор, Баянхонгор сум/”** –тай төслийн төсөвт өртгийг 2012 оны 11 дүгээр сарын 12-ны өдрийн магадлалын ерөнхий дүгнэлтээр 9,902.1 сая төгрөгөөр баталгаажуулсан байна. Гэтэл 2014 оны Төсвийн тухай хуульд баталгаажсан өртгөөс 11 дахин багаар буюу 900.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэйгээр;
- **Хүүхэд залуучуудын соёл үйлчилгээний цогцолбор, усан бассейн байгуулах /Архангай аймгийн Эрдэнэбулган/** ажлын төсөвт өртгийг 2013 оны Төсвийн тухай хуульд 1,762.1 сая төгрөгөөр буюу батлагдсан төсвөөс 23.9 сая төгрөгөөр бага дүнгээр;
- **Спорт цогцолборын өргөтгөл, усан бассейн /Дорнод, Хэрлэн/** барилгын төсөвт өртгийг 2012 оны Төсвийн тухай хуульд 910.3 сая төгрөгөөр буюу 1,130.0 сая төгрөгөөр багасгаж;
- **Спорт цогцолборын барилга /Дорноговь, Хатанбулаг/-ын** төсөвт өртгийг 2013 оны Төсвийн тухай хуульд 913.4 сая төгрөгөөр буюу 58.0 сая төгрөгөөр багасгаж;
- **Төв халхын дуулалт жүжгийн театр /Дундговь, Сайнцагаан/-ын** барилгын төсөвт өртгийг 2011 оны Төсвийн тухай хуульд 6,800.0 сая төгрөгөөр буюу магадлал хийгдсэн дүнгээс 62.8 сая төгрөгөөр багасгаж;
- **Соёл амралтын хүрээлэн байгуулах ажил /Говь-Алтай, Есөнбулаг/-ын** зураг, төсвийг Барилгын хөгжлийн төвийн 2013 оны 4 дүгээр сарын 13-ны өдрийн магадлалын ерөнхий дүгнэлтээр 7,555.9 сая төгрөгөөр баталгаажуулсан байхад 2014 оны Төсвийн тухай хуульд төсөвт өртгийг 2,000.0 сая төгрөгөөр буюу 3.8 дахин бага өртгөөр;
- **Бага сургуулийн шинэ барилга /Баянхонгор, Бууцагаан сум/-ын** зураг, төсөлд Барилгын хөгжлийн төв 2011 оны 10 дугаар сарын 18-ны өдөр магадлал хийж, 755.3 сая төгрөгөөр баталгаажуулсан байхад 2012 оны Төсвийн тухай хуульд төсөвт өртгийг 500.0 сая төгрөгөөр тус тус батлуулсан байна.

Зураг, төсөл алдаатай боловсруулагдсанаас хугацаа алдсан:

- **Спорт цогцолборын барилга /Дорноговь, Хатанбулаг/-ын** ажлыг гүйцэтгэгч “Арвин сүлжээ” ХХК-тай 2013 оны 9 дүгээр сарын 11-ний өдөр 913.4 сая төгрөгийн гэрээ байгуулж ажлыг 2014 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр дуусгахаар заасан боловч барилгын зураг төсөлд гадна цахилгааны ажил ороогүй, дизель генераторын хүчин чадал, техникийн үзүүлэлтийг тодорхойлоогүйгээс хэрэгжилт удааширсан.

Зураг, төсөл нь магадлалаар баталгаажаагүй:

- Баянхонгор аймгийн Бууцагаан сумын 250 суудалтай соёлын төвийн барилгын зураг, төсөлд өнөөг хүртэл магадлал хийлгэж баталгаажуулаагүй байна.

1.4 ТЕЗ-ийн тушаалаар томилогдон худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулсан Үнэлгээний хороо нь худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж, гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулахдаа барилга, байгууламжийн нийт төсөвт өртгийг үндэслэл болгоогүй, ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 12 дугаар зүйлийн 12.2, 14 дүгээр зүйлийн 14.1.2-т заасныг зөрчиж, тусгай зөвшөөрөлгүй, татварын өртэй зэрэг шаардлага хангаагүй гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулсан нь барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэлд нөлөөлсөн байна. Тухайлбал,

- **Спорт цогцолборын өргөтгөл, усан бассейн /Дорнод, Хэрлэн/-ы** барилга угсралтын ажлыг ЭМСС /хуучин нэрээр/-ын 2015 оны 7 дугаар сарын 08-ны өдрийн 262 дугаар тушаалаар Дорнод аймгийн Засаг даргад эрх шилжүүлжээ. Дорнод аймгийн Засаг даргын 2011 оны А/69 дүгээр захирамжаар байгуулагдсан Үнэлгээний хороо нь ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 12 дугаар зүйлийн 12.2³ дахь заалтыг зөрчиж барилгын ажил эрхлэх тусгай зөвшөөрөлгүй “Билэг” ХХК-ийг гүйцэтгэгчээр сонгон шалгаруулсан байна.
- **Төв халхын дуулалт жүжгийн театр /Дундговь, Сайнцагаан/-ын** барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулахдаа /Үнэлгээний хорооны дарга БСШУЯ-ны Санхүү, хөрөнгө оруулалтын хэлтсийн дарга С.Наранцогт/ ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 14

³ 12.2 “Захиалагч тухайн тендер шалгаруулалтад тавигдах чадавхийн шалгуур үзүүлэлт, шаардлагыг энэ хуулийн 14-16 дугаар зүйлд нийцүүлэн тогтоож, тендерийн баримт бичигт тусгана”

дүгээр зүйлийн 14.1.2⁴ дахь заалтыг зөрчин 8.8 сая төгрөгийн татварын өртэй “Суурь” ХХК-ийг гүйцэтгэгчээр сонгон шалгаруулсан байна.

- **Бага сургуулийн шинэ барилга /Баянхонгор, Бууцагаан сум/-ын төсөвт өртөгт** Барилгын хөгжлийн төв магадлал хийж, 755.3 сая төгрөгөөр баталгаажуулсан байхад 2012 оны Төсвийн тухай хуульд 500.0 сая төгрөгөөр тусгаж, худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж “Бүтээлч шинэ сонголт” ХХК-г шалгаруулан гэрээ байгуулах эрх олгохдоо /тухайн үед ажил хариуцаж байсан БСШУЯ-ны ТНБД Д.Далайжаргал/ төсөвт өртгийг 939.5 сая төгрөгөөр тусгаж, 500.0 сая төгрөгөөр гэрээ байгуулсан байна.
- **Соёл амралтын хүрээлэн байгуулах ажлын багц 3, усан оргилуур, усан хангамж байгуулах ажил /Говь-Алтай. Есөнбулаг/-ын зураг, төслийг** Барилгын хөгжлийн төвийн 2013 оны 04 дүгээр сарын 13-ны өдрийн магадлалын ерөнхий дүгнэлтээр баталгаажуулж, төсөвт өртгийг 7,555.9 сая төгрөгөөр баталсан байхад 2014 оны Төсвийн тухай хуульд төсөвт өртгийг 2,000.0 сая төгрөг, санхүүжих дүнг 1,000.0 сая төгрөгөөр батлуулснаас орон нутагт батлагдсан санхүүжилтэд багтаан 5 багц болгон худалдан авах ажиллагааг зохион байгуулж, гүйцэтгэгчийг сонгон шалгаруулжээ. Гүйцэтгэлээр 5 багц ажил хийгдсэн /Говь-Алтай аймгийн Засаг дарга О.Амгаланбаатар, ГХБХБГ-ын хяналтын инженер Г.Бат-Эрдэнэ нар ажлын гүйцэтгэлийг баталгаажуулсан/ гэж байгаа боловч зураг төсвийн дагуу хийгдээгүйгээс чанаргүй, дутуу, ашиглах боломжгүй болсон байна.

1.5 Захиалагч барилга угсралтын ажлыг бодит гүйцэтгэлээр хянаж баталгаажуулалгүйгээр Сангийн сайдын 2012 оны 290 дүгээр тушаалаар баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтийн журам”-ын 3.3⁵ дахь заалтыг зөрчин 9 төсөл, арга хэмжээнд 3,756.0 сая төгрөгийн санхүүжилтийг гүйцэтгэлээс илүү олгосон байна. Тухайлбал,

- **Соёлын төв, захирагчийн албаны барилга /Сэлэнгэ аймаг, Орхонтуул сум/-ын** төсөвт өртөг Барилгын хөгжлийн төвийн магадлалын ерөнхий дүгнэлтээр 1,543.2 сая төгрөгөөр баталгаажиж, гүйцэтгэгч “Тарнийн арцат уул” ХХК-тай 3 удаагийн гэрээгээр нийт 1,510.7 сая төгрөгийн үнийн дүн бүхий гэрээ байгуулсан байна. Барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 80.0 хувьтай гэж захиалагчийн хяналтаар баталгаажуулсан боловч магадлалын ерөнхий дүгнэлтээр баталгаажсан төсөвт өртгөөс 32.1 сая төгрөгөөр, гэрээний дүнгээс 64.6 сая төгрөгөөр илүү буюу 1,575.3 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон.
- **Сургуулийн барилга, спорт заал /Сэлэнгэ аймаг, Сүхбаатар сум/-ны** барилгын 2,990.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй ажлын гүйцэтгэгч “КТК” ХХК-тай 2,126.0 сая төгрөгийн ажил гүйцэтгэх гэрээ, 827.7 сая төгрөгийн нэмэлт гэрээ, нийт 2,953.7 сая төгрөгийн гэрээ байгуулж, 2,940.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон боловч, улсын комисст барилгыг хэсэгчлэн хүлээлгэн өгсөн байна. Тус компанийн дутуу хийгдсэн ажлыг гүйцэтгүүлэхээр “Саруул цамхаг” ХХК-тай 500.0 сая төгрөгийн үнийн дүн бүхий батлагдсан төсөвгүй нэмэлт гэрээг байгуулж, санхүүжилтийг бүрэн олгосон байна. Барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 93.0 хувьтай байхад үүрэг даалгаврын биелэлтээр улсын комисс байнгын ашиглалтад хүлээн авчээ.
- **Төв халхын дуулалт жүжгийн театр /Дундговь, Сайнцагаан/-ын** барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэгч “Суурь” ХХК-д ажлын гүйцэтгэлийг харгалзалгүйгээр 2011 онд 440.0 сая төгрөг, 2012 онд Голомт банкны 1,640.0 сая төгрөгийн урьдчилгаа төлбөрийн баталгаа болон БСШУЯ-ны /хуучин нэрээр/ Санхүү, хөрөнгө оруулалтын газрын дарга С.Наранцоогтын 2012 оны 6 дугаар сарын 05-ны өдрийн 2/3520 дугаар албан бичгийг үндэслэн 1,600.0 сая төгрөг, нийт 2,040.0 сая төгрөгийн санхүүжилтийг олгосон байна. Гэтэл Дундговь аймаг дахь Төрийн аудитын газраас бодит гүйцэтгэлийг тооцоолон шалгахад 682.5 сая төгрөгийн гүйцэтгэлтэй гарчээ. Бодит ажлын гүйцэтгэлээс 1,357,5 сая төгрөгөөр илүү санхүүжүүлсэн нь БУ-76/2011 дугаар гэрээний 13 дахь хэсэгт “барилга угсралтын санхүүжилтийг үр дүнгээр санхүүжүүлнэ” гэж заасныг зөрчсөн байна. Тухайн үед барилгын ажлын гүйцэтгэл, санхүүжилтэд БСШУЯ-ны БЗАА-ны дарга Б.Цэрэн, хяналтын инженер Д.Мөнхтулга, СХОГ-ын мэргэжилтэн Д.Совд, Сангийн яамны Төсвийн бодлогын газрын дарга Б.Батжаргал, Төсвийн хөрөнгө оруулалтын хэлтсийн дарга М.Батгэрэл, ахлах мэргэжилтэн Б.Доржсэмбэд нар хяналт тавин ажиллаж байжээ.

⁴ 14.1.2-т Монгол Улсын, эсхүл үүсгэн байгуулагдсан улсын хуулийн дагуу татвар, хураамж, төлбөрөө төлөөгүй.

⁵ 3.3-т Захиалагч байгууллага төсвийн хөрөнгө оруулалтын ажлын гүйцэтгэлийг барилгын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын батлан гаргасан норм, норматив, дүрэм болон тухайн барилгын ажлын батлагдсан зураг төсөл, гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээгээр тохирсон барилгын ажлын төлөвлөгөөг үндэслэн ажил нэг бүрээр нь тулган шалгаж, баталгаажуулна.

- **700 хүний суудалтай спорт цогцолбор /Сүхбаатар, Баруун-Урт/-ын барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэгч "Лайт капитал хаус" ХХК-д ажлын гүйцэтгэл 35.0 хувьтай байхад төсөвт өртгийн 74.9 хувь буюу 1,200.0 сая төгрөгийн санхүүжилтийг /тухайн үед ЭМЯ-ны ТНБД-аар Н.Хүрэлбаатар, СХОГ-ын даргаар Н.Түмэндэмбэрэл нар ажиллаж байсан/ олгосон.**
- **Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Баянхонгор, Бууцагаан сум/-тай төслийн гүйцэтгэгч "Оорцог" ХХК-д 252.6 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон нь ажлын гүйцэтгэлээр нотлогдохгүй байсан тул БСШУЯ-ны /хуучин нэрээр/ ТНБД-ын 2012 оны 7 дугаар сарын 25-ны өдрийн 2/4518 дугаар албан бичгээр гэрээг цуцалжээ. Хөндлөнгийн шинжээчийн дүгнэлтээр барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 20.0 хувьтай, олгосон санхүүжилтийг төсөвт өртөгтэй харьцуулахад 38.0 хувьтай байна.**

1.6 Нийт 2008-2013 онд хэрэгжиж эхэлсэн 21,240.7 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 8 барилгын угсралтын ажлын явцад барилгын норм, норматив, стандартын шаардлага зөрчигдсөн, захиалагч, зохиогч, мэргэжлийн хяналтын байгууллагын хяналтаар өгсөн үүрэг даалгаврыг биелүүлээгүй байхад арга хэмжээ аваагүй байна. Үүнд:

- Хэнтий аймгийн Хэрлэн суманд баригдаж буй Хан Хэнтий чуулгын барилгын ажлыг гүйцэтгэгч "Хөвсгөл геологи" ХХК, "Макс майнд" ХХК;
- Дундговь аймгийн Сайнцагаан сумын Төв халхын дуулалт жүжгийн театрын барилгын ажлыг гүйцэтгэгч "Суурь" ХХК;
- Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт сумын 700 хүний суудалтай спорт цогцолборын барилгын ажлыг гүйцэтгэгч "Лайт капитал хаус" ХХК;
- Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын соёлын төв, захирагчийн албаны барилгын гүйцэтгэгч "Тарнийн арцат уул" ХХК;
- Спорт цогцолбор /Дорноговь, Хатанбулаг/-ын барилгын ажлыг гүйцэтгэгч "Арвин сүлжээ" ХХК;
- Спорт цогцолборын өргөтгөл, усан бассейн /Дорнод, Хэрлэн сум/ барилгын ажлыг гүйцэтгэгч "Билэг" ХХК;
- Бага сургуулийн шинэ барилга /Баянхонгор, Бууцагаан сум/ -ын гүйцэтгэгч "Бүтээлч шинэ сонголт" ХХК;
- Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Баянхонгор, Бууцагаан сум/ барилгын ажлыг гүйцэтгэгч "Оорцог уул" ХХК-тай хариуцлага тооцоогүй байна.

1.7 БСШУСС-ын багцад нийт 7,261.5 сая төгрөгийн ажил гүйцэтгэх гэрээ бүхий 6 төсөл, арга хэмжээнд 3,978.2 сая төгрөгийн нэмэлт гэрээ байгуулахдаа анхны гэрээний үнийн дүнг 15 хувиас хэтрүүлэн шууд гэрээ байгуулсан нь ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 34.1.4⁶-дэх заалтыг зөрчжээ.

Хүснэгт 6. Боловсрол, соёл, спортын салбарын хууль зөрчин нэмэлт гэрээ байгуулсан төслийн жагсаалт /сая төгрөг, хувь/

№	Төсөл арга хэмжээний нэр	Гүйцэтгэгчийн нэр	Батлагдсан төсөв	Гэрээний		Нэмэлт гэрээний үнийн эзлэх хувь
				Үнийн дүн	Нэмэлт гэрээ	
1	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Баянхонгор, Бууцагаан сум/	Оорцог уул ХХК	664.7	460.0	205.0	44.6
2	Соёлын төвийн барилга /Баянхонгор, Баянговь сум/	Эй ар би си ХХК	1,312.2	938.6	354.9	37.8
3	Соёлын төвийн болон Захирагчийн албаны барилга /Сэлэнгэ, Орхонтуул сум/	Тарнийн арцат уул ХХК	1,543.2	1,000.0	510.7	51.1
4		КТК ХХК	2,990.0	2,126.0	827.7	62.5

⁶ 34.1.4 нэмэлт ажлын өртөг нь анхны гэрээний үнийн 15 хувь болон энэ хуулийн 8.1.1-д заасан харьцуулалтын босго үнийн аль багаас хэтрээгүй нөхцөлд тендер шалгаруулалтаар худалдан авсан ажлын нэмэлт болон түүнтэй ижил төстэй ажлыг давтан хийх тохиолдолд дахин тендер шалгаруулалт явуулснаар илүү сайн санал ирэхгүй гэж үзсэн бол шууд гэрээ байгуулж болно

	Сургуулийн барилга, спорт заал /Сэлэнгэ аймаг, Сүхбаатар сум/	Саруул цамхаг ХХК			500.0	
5	Сургуулийн барилга, 640 суудалтай УБ хот, Баянзүрх	Немон ХХК	3,723.9	2,186.9	1,079.9	49.4
6	Спорт заалны барилга /61 дүгээр сургууль /УБ, ЧД/	Вайт мүүд лайт ХХК	1,654.3	550.0	500.0	90.9
	ДҮН		11,888.3	7,261.5	3,978.2	54.8

Эх сурвалж: УАГ-ын судалгаа

Хоёр. Барилга, хот байгуулалтын сайдын багцын дуусаагүй барилгууд

1.8 БХБС-ын багцад 2012-2015 онд хэрэгжиж эхэлсэн боловч дуусаагүй, орхигдсон нийт 62,796.5 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, 47,495.0 сая төгрөгийн санхүүжилт олгогдсон нийт 16 төсөл, арга хэмжээ аудитад хамрагдсан.

Хүснэгт 7. Барилгын салбарт дуусаагүй, орхигдсон барилгын судалгаа /тоо, сая төгрөг/

№	Ангилал	ТАХ-ний тоо	Төсөвт өртөг	Гэрээний үнэ	Олгосон санхүүжилт
1	Инженерийн шугам сүлжээ	7	25,702.5	24,014.0	19,714.8
2	Сумын төвийн шинэчлэл төсөл	7	35,844.1	34,900.1	26,587.5
3	Лабораторийн барилга	1	999.9	999.9	942.7
4	Үйлчилгээний төвийн барилга	1	250.0	250.0	250.0
	НИЙТ	16	62,796.5	60,163.6	47,495.0

Эх сурвалж: УАГ-ын судалгаа

1.9 Аудитын явцад салбарын хэмжээнд дуусаагүй, орхигдсон төсөл, арга хэмжээний шалтгааныг тодруулахад захиалагчийн үйл ажиллагаатай холбоотой 5, гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой 10 шалтгаан илэрлээ.

1.10 Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.4 дэх заалтыг зөрчиж зураг, төсөлд магадлал хийгдээгүй 14 ТАХ-г хэрэгжүүлж эхэлсэн, барилгын зураг, төсөвт магадлал хийгдэж өртөг нэмэгдсэнээс нэмэлт санхүүжилтийн асуудал үүссэн, зарим ажлын өртгийг төсөвт бүрэн тусгаагүй, ажлын тоо хэмжээг бодитоор тооцоогүй, инженер геологийн судалгааг дутуу хийлгэсэн зэргээс барилга, угсралтын ажлыг гүйцэтгэхэд хугацаа алдаж, хэрэгжилт удааширсан байна. Тухайлбал,

Баталгаажсан зураг, төсөлгүйгээр Төсвийн тухай хуульд хэрэгжилтийг батлуулсан:

- Сумын төвийн шинэчлэлийг Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан, Дорноговь аймгийн Замын-Үүд, Дорнод аймгийн Баян-Уул, Хэнтий аймгийн Бундэр, Хөвсгөл аймгийн Мөрөн, Говь-Алтай аймгийн Дэлгэр сумдад хэрэгжүүлэх 7 төсөл;
- Улаанбаатар хотод хэрэгжүүлж эхэлсэн инженерийн дэд бүтцийн 6 ажил;
- Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын үйлчилгээний төвийн барилга /Сэлэнгэ, Ерөө сум/-ын ажлыг БХБЯ хэрэгжүүлэхээр төлөвлөхдөө /тухайн үед ТНБД-аар Р.Эрдэнэбүрэн ажиллаж байсан/ Төсвийн тухай хуулийн 29.4⁷ дэх заалтыг зөрчиж, зураг төсөвгүйгээр Монгол Улсын 2012 оны Төсвийн тухай хуулийн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад 250.0 сая төгрөгөөр батлуулсан. Гэтэл 2014 оны магадлалын ерөнхий дүгнэлтээр уг барилгын нийт төсөвт өртөг 721.6 сая төгрөгөөр хянагдаж нэмэлт санхүүжилт шаардлагатай болсон байна. Захиалагч барилгын ажил эхлээгүй, ажлын гүйцэтгэл гараагүй байхад санхүүжилт олгож эхэлсний дээр хийсэн ажлын гүйцэтгэл 30.0 хувьтай гэж мэргэжлийн байгууллагаас дүгнэсэн боловч захиалагч 75.0 хувийн санхүүжилтийг гүйцэтгэгчид олгосон байна.

Газрын маргааныг шийдвэрлээгүй, ажлын тоо хэмжээг бодитоор тооцолгүйгээр хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн:

- “Бохир усны Туул-1 коллекторын шугам угсралтын ажил /УБ, БЗД, СХД/”, “Гэр хорооллын бохир усны 2.4 км шугам /Сэлэнгэ аймаг, Сайхан сум/” төсөл, арга хэмжээг төлөвлөхдөө хөрс, усны инженер геологийн судалгааг дутуу хийсэн, барилга угсралтын ажлын трассын

⁷ Хөрөнгө оруулалтын төсөвт техник, эдийн засгийн үндэслэл хийгдсэн, зураг төсвөө батлуулсан, хуульд заасан бусад зөвшөөрөл олгогдсон төсөл, арга хэмжээг тусгана.

дагуу зөвшөөрөлтэй болон зөвшөөрөлгүй барилга, байгууламжууд баригдсанаас шалтгаалан трассыг өөрчилж ажил гүйцэтгэхэд нэмэлт санхүүжилт шаардлагатай гэсэн шалтгаанаар ажил зогссон, хөндлөнгийн шинжээчийн дүгнэлтээр ажлын гүйцэтгэл 65.0 хувьтай байна.

- УБ хотын БЗД-ийн 14 дүгээр хорооллын бохир, цэвэр усны шугам⁸-ын зураг төсөв, барилга угсралтын ажил, 14 дүгээр хорооллын ус дулаан дамжуулах төв шугам⁹-ын зураг төсөв, барилга угсралтын ажил төслийг БХБЯ хэрэгжүүлэхээр төлөвлөхдөө ажлын тоо, хэмжээ болон газар, техникийн нөхцөлийн талаарх тооцоо судалгааг хангалтгүй хийснээс батлагдсан зураг, төсөв, гэрээнд өөрчлөлт оруулах шаардлага гарч хэрэгжилт удааширсан байна.

1.11 Захиалагч буюу БХБЯ нь ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 8 дугаар зүйлийн 8.10¹⁰-т “Зураг төсөл, барилга угсралт, тохируулгын ажлыг энэ хуулийн 5.1.16¹¹-д заасан журмаар бүхэлд нь тендер зарлаж болно” гэж заасныг үндэслэн “Сумын төвийн шинэчлэлт” төслийн батлагдсан зураг, төсөвгүй 7 төсөл, арга хэмжээний худалдан авах ажиллагааг “Түлхүүр гардуулах” нөхцөлтэйгөөр зохион байгуулсан боловч гүйцэтгэгч байгууллага гэрээний үүргээ хэрэгжүүлээгүйгээс ихэнх төслүүд дутуу орхигдсон байна. Үүнд:

- 2013 оноос эхлэн хэрэгжсэн Сумын төсвийн шинэчлэлт төслийн хүрээнд хэрэгжсэн 5 төсөлд “Монгол Дайвин” ХХК БХБЯ-тай “түлхүүр гардуулах” нөхцөлтэйгөөр нийт 25,000.0 сая төгрөгийн гэрээ байгуулж, 2018 оны 9 дүгээр сарын байдлаар нийт санхүүжилтийн 86.4 хувь буюу 21,599.2 сая төгрөгийн санхүүжилт авсан нь барилга угсралтын ажлын бодит гүйцэтгэлээс 4,500.0 сая төгрөгөөр илүү байна. Мөн барилга угсралтын ажлын явцад барилгын норм ба дүрэм, стандартыг баримтлаагүйгээс ажлын гүйцэтгэл чанаргүй, зарим төслийг зураг төсөвгүй гүйцэтгэснээс захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлэх боломжгүй болж дараах алдаа зөрчил гарсан байна. Үүнд:
 - ✓ **Гэр хорооллын дахин төлөвлөлт, инженерийн дэд бүтэц /УБ, СХД, Хилчин хороолол/-ийн барилга, угсралтын ажлын зураг, төсвийн нэгдсэн дүгнэлт гараагүй, цэвэр усны шугамын ажлыг зураг, төсвийн дагуу гүйцэтгээгүй /хяналтыг Барилгын хөгжлийн төв тавьсан бөгөөд даргаар Б.Баярсайхан, Захиалагчийн хэлтсийн даргаа Б.Гантулга, хяналтын инженерээр Л.Мөнхнаран ажиллаж байсан/ байна. Цэвэр усны шугамын угсралтын ажлыг одоогийн байдлаар үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх боломжгүй, зураг төсөвт өөрчлөлт оруулж эцэслэн баталгаажсаны дараа үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх боломжтой байна. ҮАГ-аас 2015 онд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитаар гүйцэтгэгч ажлыг чанаргүй хийж, илүү санхүүжилт авсан, гэрээний үүргээ хугацаанд нь гүйцэтгээгүй тул “Монгол Дайвин” ХХК-тай хариуцлага тооцож, 500.0 сая төгрөгийг улсын төсөвт эргүүлэн төлөх төлбөрийн акт тогтоосон боловч төлбөрийг барагдуулаагүй тул “Монгол Дайвин” ХХК-тай холбоотой асуудал хууль, хяналтын байгууллагаар шалгагдаж байна.**
 - ✓ **Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /Хөвсгөл, Мөрөн/-ний ажилд тусгагдсан 800 айлын цэвэр усан хангамж, ариутгах татуургын инженерийн шугам сүлжээний барилга угсралтын ажлын гэрээний хугацаа дууссан, зураг төсвийн өөрчлөлтөд магадлал хийлгээгүй, барилга угсралтын ажлыг зураг төсөв, стандарт, технологийн шаардлагын дагуу гүйцэтгээгүйгээс /хяналтыг Барилгын хөгжлийн төв тавьсан бөгөөд даргаар Б.Баярсайхан, Захиалагчийн хэлтсийн даргаа Б.Гантулга нар ажиллаж байсан/ эвдрэл гэмтэл их гарсан, захиалагчийн хяналтаас өгсөн үүрэг, даалгаврыг хугацаанд нь биелүүлээгүй байна.**
 - ✓ **Сумын төвийн шинэчлэл төсөл /Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан/-ийн гадна дулаан, цэвэр усны шугам сүлжээний угсралтын ажлыг зураагүйгээр гүйцэтгэж, технологийн шийдлийг оновчтой шийдээгүйгээс зураг төсөлд өөрчлөлт орж, үр ашиггүй, технологийн алдаатай угсралтууд их хийгдсэн, ажил хийгдсэний дараа зураг нь зурагдсан бөгөөд хяналтын инженер зургийн дагуу хяналт тавих бололцоогүй байсан, 2014 онд барилга угсралтын гүйцэтгэлээс 1,500.0 сая төгрөгийн илүү санхүүжилт олгосон. Сүхбаатар аймгийн Засаг даргад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн бөгөөд Засаг даргаар Н.Батсуурь, аймгийн Хөгжлийн бодлогын хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн**

⁸ ф200/300мм-ийн 1128 метр, ф300 мм-ийн 1185 метр болон ф150-250 мм-ийн 2103 метр, ф125/200 мм-ийн 1065 метр

⁹ 4 ш, ф200/300мм-ийн 1134 метр, ф125/250мм 2239 метр

¹⁰ Зураг төсөл, барилга угсралт, тохируулгын ажлыг энэ хуулийн 5.1.16-д заасан журмаар түлхүүр гардуулах гэрээгээр гүйцэтгүүлэхээр бүхэлд нь тендер зарлаж болно.

¹¹ түлхүүр гардуулах гэрээ” гэж барилга байгууламжийн зураг төсөл, инженерийн тооцоо, тоног төхөөрөмж нийлүүлж, суурилуулан, уг барилга байгууламжийг ашиглалтад бэлэн болгохтой холбогдсон хоорондоо уялдаа холбоо бүхий хэд хэдэн ажил, бараа, үйлчилгээг бүхэлд нь хамарсан нэг гэрээг

Ж.Батсуурь, Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн мэргэжилтэн Б.Мөнхтуяа. ГХБХБГ-ын дарга Ч.Ганзориг нар хяналтыг хэрэгжүүлсэн.

- ✓ **Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Дорнод, Баян-Уул/-** Дулаан дамжуулах төвийн барилга зураг төсөлгүй баригдсан, 2.0 км хатуу хучилттай авто замын ажлын зургийг ажлаа дуусгасны дараа экспертээр оруулж, магадлал хийлгээсэн, гадна дулаан хангамжийн болон цэвэр, бохир усны худгийн угсралтыг технологийн дагуу гүйцэтгээгүй, 2014 онд барилга угсралтын гүйцэтгэлээс 1,000.0 сая төгрөгийн илүү санхүүжилт олгосон. Дорнод аймгийн Засаг даргад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн бөгөөд тухайн үед Засаг даргаар Ц.Жанлав ажиллаж байсан.
- ✓ **Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Хэнтий, Биндэр сум/-** Дулаан дамжуулах төвийн барилга зураг төсөлгүй баригдсан, 2.0 км хатуу хучилттай авто замын ажлын зурагт өөрчлөлт их орсон, ажлаа дуусгасны дараа экспертээр оруулсан, гадна дулаан хангамжийн болон цэвэр, бохир усны худгийн угсралтыг технологийн дагуу гүйцэтгээгүй, захиалагчийн хяналтаас өгсөн үүрэг, даалгаврыг хугацаанд биелүүлээгүй, 2014 онд барилга угсралтын гүйцэтгэлээс 1,000.0 сая төгрөгийн илүү санхүүжилт олгосон байна. Хэнтий аймгийн Засаг даргад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн бөгөөд хяналтыг аймгийн ЗДТГ-ын Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн бодлогын хэлтсийн дарга Э.Мөнх-Эрдэнэ, СТСХ-ийн дарга С.Нямдаваа, ГХБХБГ-ын дарга Д.Баярхүү, хяналтын инженер М.Хишигбаяр, БХТ-ийн дарга Ц.Амарсанаа, захиалагчийн хэлтсийн дарга Э.Мөнхсүх, хяналтын ахлах инженер С.Сүхтуяа, хяналтын инженер Д.Тулга нар хэрэгжүүлсэн.
- **Мандал Голомт” ХХК-ийн гүйцэтгэж буй 5,000.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй “Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/”** гэрээний хугацаа дууссан, дулааны шугамыг зураггүй гүйцэтгээсэн, сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг батлуулж, магадлал хийлгээгүй, усан хангамж, цэвэрлэх байгууламжийн зурагт өөрчлөлт орсон, зураг төсвийн дагуу барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгээгүй, захиалагчийн хяналтаас өгсөн үүрэг, даалгаврыг хугацаанд нь биелүүлээгүй байна. Барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 49.0 хувьтай байхад санхүүжилтийг 70 хувиар буюу 1,047.8 сая төгрөгөөр олгосон байна. Захиалагчаас ажлын гүйцэтгэл авсан санхүүжилтийн хэмжээнд хүрсэн үед гэрээг сунгаахаар нэмэлт гэрээ байгуулсан боловч гүйцэтгэгч гэрээний үүргийг биелүүлээгүй байна. Говь-Алтай аймгийн Засаг даргад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн бөгөөд тухайн үед Засаг даргаар О.Амгаланбаатар ажиллаж байсан.
- **“Фронт гейт” ХХК-ийн “Сумын төвийн шинэчлэлт хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх 700 суудалтай соёл, спортын цогцолбор”-ын барилга, угсралтын ажлын гүйцэтгэл 47.0 хувьтай байгаа ба “Фронт гейт” ХХК нь анх тендерт ажлын тоо, хэмжээг бүрэн тусгаагүй алдаатай төсөв ирүүлсэн байтал гүйцэтгэгчээр сонгон шалгаруулсан байна. Гүйцэтгэгч барилгын ажлын норм, дүрэм, стандартыг мөрдөж ажиллаагүйгээс 1 дүгээр давхрын цутгамал төмөр бетон багана, дам нуруу цутгах явцад хөлдөлт үүсэж, буулгалт хийжээ. Хөндлөнгийн шинжээчийн дүгнэлтээр 7 зөрчил илэрч барилгын ажлыг цаашид үргэлжлүүлэх боломжгүй болсон байна. “Фронт гейт” ХХК нь банкны урьдчилгаа төлбөрийн баталгааг хуурамчаар үйлдсэн, барилга угсралтын ажлын үе шатны ажлын актууд үйлдээгүй, зохиогчийн хяналтын гэрээ хийгдээгүйгээс зохиогч үе шатны ажилд хяналт тавиагүй, захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлсэн Барилгын хөгжлийн төвөөс хяналт хийж, тодорхой шаардлагуудыг тавьж байсан боловч гүйцэтгэгч биелүүлээгүй тул Дорноговь аймгийн Замын-Үүд сумын төвийн шинэчлэлт хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, соёлын төвийн барилга” төсөл, арга хэмжээтэй холбоотой асуудлыг хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлэн шалгуулах нь зүйтэй гэж үзлээ.**

1.12 “Назу проперти” ХХК, “Дорнын талст” ХХК, “Ховдын тулга” ХХК-ийн түншлэлээр 2 төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ Капитал банкны урьдчилгаа төлбөрийн баталгаагаар нийт санхүүжилтийн 30.0 хувь буюу 496.5 сая төгрөгийн санхүүжилт авсан боловч ажлын гүйцэтгэл хангалтгүй байна. Үүнд:

- УБ, СХД-ийн 10 дугаар хороонд хийж буй Ф65/200 мм-ийн голчтой 924 метр шугамын зураг төсөл, барилга угсралтын ажилд 2015 онд 754.0 сая төгрөгийн гэрээ байгуулж, 2015 оны 10 дугаар сард гэрээт ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр заасан боловч төслийн ажил эхлээгүй байна.
- УБ, СХД-ийн 10 дугаар хороонд хийж буй Ф32/150 мм-ийн 871 метр шугам, ариутгах татуургын Ф300 мм-ийн голчтой 1246 метр шугам угсралтын ажилд 2015 онд 858.0 сая төгрөгийн гэрээ байгуулж, 2015 оны 10 дугаар сард гэрээт ажлыг хүлээлгэн өгөхөөр заасан боловч ажлын гүйцэтгэл 20.0 хувьтай байна.

1.13 Дээрх 2 ажлын захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлэгч Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтын газар 2017 оны 7 дугаар сарын 03-нд Чингэлтэй дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд “гүйцэтгэгч нь гэрээний үүргээ биелүүлээгүй тул урьдчилгаа төлбөрийн баталгааны дүнтэй тэнцэх мөнгөн хөрөнгийг Капитал банкнаас гаргуулах тухай” нэхэмжлэл гаргаж, тус шүүхээс 2018 оны 1 дүгээр сарын 22-нд уг төлбөрийг Капитал банкнаас гаргуулж, Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтын газарт олгох тогтоол гаргасан боловч хэрэгжээгүй байна.

1.14 Барилга угсралтын ажлын үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх боломжтой дараах төслүүдийн гүйцэтгэгч гэрээнд заасан хугацаанд ажлаа гүйцэтгээгүйгээс улсын төсөвт 1-2 жилийн хугацаанд он дамжин санхүүжилтэд хөрөнгө төлөвлөгдөөгүй байна.Үүнд:

- *Барилгын материалын лаборатори /Өмнөговь, Даланзадгад/ -ийн барилга угсралтын ажилд 2015, 2016, 2018 он;*
- *Сумын төвийн шинэчлэл төсөл /Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан/ - 2015 он;*
- *Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Дорнод, Баян-Уул/- 2015, 2016 он;*
- *Сумын төвийн шинэчлэл төсөл /Хэнтий, Биндэр сум/- 2015, 2016 он;*
- *Сумын төвийн шинэчлэл төсөл /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/ - 2015, 2017 онуудын улсын төсөвт төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтэд тус тус хөрөнгө батлагдаагүй байна.*

1.15 Дорноговь аймгийн Замын-Үүд суманд хэрэгжсэн 4,056.0 сая төгрөгийн гэрээний үнэ бүхий “100 ортой эмнэлгийн барилга”-ын ажлыг гүйцэтгэгч “Арвис интернэшнл” ХХК нь 3,423.1 сая төгрөг буюу 84.4 хувийн санхүүжилт авч, барилга угсралтын ажлын 81.0 хувийг гүйцэтгэхдээ зарим хийц, бүтээцийг барилгын норм, дүрэм, зургийн дагуу гүйцэтгээгүй, үе шатны хяналтаар өгсөн зөвлөмжийг биелүүлээгүй, зохиогчийн зөвшөөрөлгүйгээр барилгын цутгамал хучилтыг төмөр бетон болгон өөрчилснөөс захиалагч, гүйцэтгэгчийн хооронд маргаан гарч, захиалагч тал болох Дорноговь аймгийн Засаг дарга Иргэний хэргийн шүүхэд 2015 онд нэхэмжлэл гаргасан боловч шийдвэрлэгдээгүй байна.

Гурав. Эрчим хүчний сайдын багцын дуусаагүй барилгууд

1.16 ЭХС-ын багцад 2014-2015 онд хэрэгжиж эхэлсэн нийт 63,850.6 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, 55,505.9 сая төгрөгийн санхүүжилт олгосон ч дуусаагүй, орхигдсон 6 төсөл, арга хэмжээ байна.

1.17 Дээрх төслүүдийн орхигдсон шалтгааныг тодруулахад захиалагч ЭХЯ-ны үйл ажиллагаатай холбоотой 5, гүйцэтгэгч аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаатай холбоотой 2 шалтгаан илэрлээ.

1.18 Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.4¹² дэх заалтыг зөрчиж, захиалагч буюу ЭХЯ нь ТЭЗҮ болон зураг, төсөл нь боловсруулагдаагүй, магадлалын ерөнхий дүгнэлтээр баталгаажаагүй 5 төсөл, арга хэмжээг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэхээр Төсвийн тухай хуульд батлуулсан бөгөөд төсөл, арга хэмжээг анх төлөвлөхдөө газрын асуудлыг шийдвэрлээгүйгээс барилгын ажлын гүйцэтгэл удааширсан байна. Үүнд:

- *Дулааны цахилгаан станц 4-өөс У-18 хүртэлх /Москва хорооллын урд тал хүртэлх 4.2 км, ф800-ийн голчтой дулааны шугамын барилга угсралтын ажил /УБ, БГД/ нь 2014 онд гэрээ хийгдэхдээ зураг, төсөл нь боловсруулагдаагүй байсан.*
- *Хаалттай хуваарилах байгууламж 7-ийн өргөтгөл, 2 дугаар үе шатны ажил /УБ/ төсөл Улаанбаатар банк эзэмшиж буй газартаа барилгаа бариагүйгээс зогссон байна. Нийслэлийн Засаг даргын 2013 оны А/987 дугаар захирамжаар Улаанбаатар хотын банканд 5 жилийн хугацаатай конторын зориулалтаар газар, түүний хамгаалалтын зурвасыг оролцуулан эзэмшүүлсэн боловч тус банк барилгаа бариагүй ба барилгаа баригдсан нөхцөлд дээрх төсөл үргэлжлэхээр байна.*
- *220 кВ-ын Сонгино дэд станцаас 110 кВ-ын Зайсан дэд станц хүртэлх 110 кВ-ын 50 км, 2 хэлхээт цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын зураг, барилга угсралтын*

¹² Хөрөнгө оруулалтын төсөвт техник, эдийн засгийн үндэслэл хийгдсэн, зураг төсвөө батлуулсан, хуульд заасан бусад зөвшөөрөл олгогдсон төсөл, арга хэмжээг тусгана.

ажил- БОАЖЯ-аас ХУД-ийн 11 дүгээр хороо, Зайсангийн аманд газар чөлөөлөлт хийгдээгүй 3 жил хүлээгдсэнээс 1.2 км 110 кВ-ын ЦДАШ-ын угсралтын ажил бүрэн зогссон, мөн ХУД-ийн 5 дугаар хороо Хүүшийн зорь орчимд “Эсдоплмент” ХХК-ийн ашиглаж буй газраар 110 кВ-ын ЦДАШ зайлшгүй дайран гарч байгаа бөгөөд тус компани шүүхэд хандан барилга угсралтын ажлыг зогсоосон байна.

- **Сонгино 220/110/35 кВ-ын 2*125 МВа дэд станц, 220 кВ-ын 10 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугам /УБ/** - 220 кВ-ын трасст орсон газрын асуудлыг шийдвэрлээгүйгээс ажил зогссон бөгөөд газрын асуудлыг 2018 оны 9 сард шийдвэрлэсэн боловч гүйцэтгэгч тал ханшийн зөрүү нэхэмжилж шүүхэд хандсанаар барилга угсралтын ажил зогссон байна. Төсөвт өртөгт магадлал хийлгэж баталгаажуулалгүйгээр 18,197.9 сая төгрөгийн гэрээг “ЭХБУТ” ХХК /захирал С.Сүхтөмөр/-тай байгуулж, ажлыг 2012 онд эхлүүлсэн боловч өнөөг хүртэл төсөвт магадлал хийлгэж баталгаажуулаагүй. Хяналтыг НХОГ-аас тавьсан бөгөөд даргаар Л.Нарантуяа ажиллаж байсан.
- **12а магистралын ТК-1211 цэгээс урагш гарсан 2 ф 400 мм голчтой шугамыг 2 ф 500 мм болгон өргөтгөх, 3*500*70 хүчин чадалтай шинээр даралт өргөх насос станц барих, зургийн хамт /УБ/** - ажлын хүрээнд хийгдэх “Дүнжингарав”, “Шилмэл шилтгээн” хотхоны орон сууцны дундуур хийгдэх 150 м Ф500 мм-ын дулааны шугамын угсралтын ажил оршин суугчдын эсэргүүцлээс шалтгаалан зогссон тул үргэлжлүүлэх боломжгүй болсон байна.

1.19 Гүйцэтгэгч гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүйгээс ЭХС-ын багцын 2 төсөл, арга хэмжээ дуусаагүй, орхигдсон байна.Үүнд:

- **Ирээдүй цогцолбор хорооллын дулааны 4100 метр гол шугам, 6 ширхэг дулаан дамжуулах төвийн зураг төсөл, барилга угсралтын ажил** – гүйцэтгэгч “Меговатт” ХХК барилга угсралтын ажлыг хугацаанд нь хийгээгүй, санхүүжилтийг зориулалтын дагуу зарцуулаагүйгээс барилга угсралтын ажил 77.0 хувьд хүрээд зогссон бөгөөд тус компанид 92.1 хувийн санхүүжилт олгосон байна.
- **Дулааны цахилгаан станц 4-өөс У-18 хүртэлх /Москва хорооллын урд тал хүртэл/ 4.2 км, ф800-ийн голчтой дулааны шугамын барилга угсралтын ажил /УБ, БГД/- гүйцэтгэгч “БСД-ОД” ХХК 2017 оны 10 дугаар сарын 09-нд Ф800 мм 960м дулааны шугам, 26 ширхэг сильфон компенсатор УБ хотын гааль дээр буусан боловч мөнгөө төлж авч чадахгүй хугацаа алдсан байна. ЭХЯ-аас ажлын хэсэг гарган 2017 оны 9 дүгээр сард ажлын гүйцэтгэлийг шалгаад тухайн ондоо багтааж гүйцээх үүрэг өгсөн боловч хэрэгжүүлээгүй тул 2017 оны улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын хэрэгжилтэд 2018 онд хийсэн гүйцэтгэлийн аудитаар тус компанийг хуулийн байгууллагад шилжүүлэн шалгуулах албан шаардлагыг ЭХС-д өгсөн боловч одоогоор хэрэгжилтийг хангаагүй байна. Барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 78.0 хувьтай байхад 89.3 хувийн санхүүжилт олгосон байна.**

Дээрх 2 төсөл нь Хөгжлийн банкны санхүүжилтээр хэрэгжсэн бөгөөд “Дэд бүтэц-Эрчим хүч” төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн захирлаар П.Ганбат, Хөгжлийн банкны Зээлийн газрын захирлаар Г.Одонтуул ажиллаж байсан байна.

Дөрөв. Бусад төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын дуусаагүй барилгууд

1.20 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар дараах 9 ТЕЗ-ын 2011-2013 онд хэрэгжүүлж эхэлсэн нийт 69,808.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, 17,393.9 сая төгрөгийн санхүүжилт олгогдсон дуусаагүй орхигдсон 11 барилга, байгууламж байна.

Хүснэгт 8. Дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжийг ТЕЗ-аар ангилсан судалгаа /тоо, сая төгрөг/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	ТЕЗ	Төсвийн тухай хуульд тусгагдсан		Гэрээний дүн	Олгосон нийт санхүүжилтийн		
			Хэрэгжих хугацаа			Төсөвт өртөг	Дүн	Хувь
			Эхлэх	Дуусах				
1	Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулах ажил /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	БОАЖС	2012	2013	10,000.0	9,793.2	5,721.6	58.4
2	Шонхор хүүхдийн зуслангийн Соёлын төвийн барилга /Сэлэнгэ аймаг, Мандал сум/	БХС	2013	2013	162.6	162.6	132.0	81.2
3	Аймгийн төвийн 2 км автозам /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	ЗТХС	2012	2015	910.3	910,3	682.3	75.0

4	Дүүргүүдийн прокурорын нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УЕП	2013	2015	16,000.0	8,000.0	2,405.9	30.1
5	Сүхбаатар дүүргийн 15 дугаар хорооны Ахмадын сувиллыг өргөжүүлж өвлийн барилга байгууламж барих ажил /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	ХНХС	2011	2015	710.0	775.8	787.7	101.5
6	Хөдөө аж ахуйн Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн хичээлийн байр /Орхон, Баян-Өндөр сум/	ХНХС	2013	2017	2,162.0	2161.6	185.5	8.6
7	"Боршоо" Олон улсын худалдааны төвийн барилга угсралтын ажил /Увс, Давст сум/	ХХААХ ҮС	2011	2012	400.0	400.0	271.6	67.9
8	Дүүргүүдийн шүүхийн нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	ШЕЗ	2013	2017	36,000.0	10,600.0	4,964.4	46.8
9	Эмнэлгийн барилга, 10 ор /УБ, БЗД, Хонхор тосгон/	ЭМС	2012	2015	773.2	737.2	737.2	100.0
10	Төрөх эмнэлэг 50 ор /Дорноговь, Сайншанд/	ЭМС	2011	2017	1,719.9	1,285.7	1,285.7	100.0
11	ЗДТГ-ын контор /Завхан, Их-Уул/	ЗГХЭГ	2013	2018	970.0	970.0	220.0	22.7
Нийт					69,808.0	35,796.3	17,393.9	

Эх сурвалж: УАГ-ын судалгаа

1.21 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлж эхэлсэн ч дуусаагүй орхигдсон дээрх 11 төсөл, арга хэмжээний тухайд Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.4 дэх заалтыг зөрчиж зураг, төсөлд магадлал хийгдээгүй 8 ТАХ-г хэрэгжүүлж эхэлсэн байна. Үүнд:

- Сүхбаатар дүүргийн 15-р хорооны Ахмадын сувиллыг өргөжүүлж өвлийн барилга байгууламж барих ажил /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/;
- Хөдөө аж ахуйн Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн хичээлийн байр /Орхон, Баян-Өндөр сум/;
- Шонхор хүүхдийн зуслангийн Соёлын төвийн барилга /Сэлэнгэ аймаг, Мандал сум/;
- Аймгийн төвийн 2 км автозам /Баянхонгор, Баянхонгор сум/;
- "Боршоо" Олон улсын худалдааны төвийн барилга угсралтын ажил /Увс, Давст сум/;
- Дүүргүүдийн прокурорын нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/;
- Дүүргүүдийн шүүхийн нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/;
- Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулах ажил /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/ төслүүд

1.22 Барилгын тухай /2008 оны/ хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.2-т "энэ хуулийн 10 дугаар зүйлд заасан шаардлага хангасан зураг төслийн дагуу баригдсан", Барилгын тухай хууль /2016 оны шинэчилсэн найруулга/-ийн 40 дүгээр зүйлийн 40.1.1-д "барилгын ажлыг зөвшөөрөл, магадлал хийгдэж, баталгаажсан зураг төсөл, норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагын дагуу гүйцэтгэх, хяналт тавих" гэж заасныг гүйцэтгэгч зөрчиж гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй, барилга угсралтын ажлыг барилгын зураг төсөл, норм дүрмийн дагуу гүйцэтгээгүй байна. Үүнд:

- **50 ортой төрөх эмнэлэг /Дорноговь, Сайншанд сум/ төслийн гүйцэтгэгч "Монинжбар" ХХК** барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэхдээ 2014 оны 11 сард буюу хүйтний улиралд цутгалт хийснээс хөлдөж, 1 ба 2 дугаар давхрын каркас, хучилт, цутгамал шат үйрснээс барилгыг буулгуулсан байна.
- **Нутгийн удирдлагын ордны барилга /Завхан, Их-Уул сум/ төслийн гүйцэтгэгч "ЧБББ" ХХК-ийн** барилгын өрлөг хийсэн зуурмагийн зузаан янз бүр /16мм болон зарим хэсэгт 65.80 мм/ болсон нь өрөгт бүтээцийн БНБД51-02-05-ын 2.5-д заасныг зөрчсөн байна.
- **Хөдөө аж ахуйн мэргэжил сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн хичээлийн байр /Орхон, Баян-Өндөр/ төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгч "Хасуу цамхаг" ХХК** суурийг ажлыг гүйцэтгэхдээ зоорины давхрын ханыг 60х60 см огтлолтой суурийн гулдмайгаар хийхээр зураг төсөлд тусгасан боловч 40 см өргөн цутгамал бетоноор хийсэн.
- **Эмнэлгийн барилга, 10 ор /Улаанбаатар, БЗД, Хонхор тосгон/ төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгч "МД констракшн" ХХК** барилгын халаалтын шугам, агааржуулалтын систем, цахилгааныг зураг төсөл, технологийн дагуу бүрэн хийж гүйцэтгээгүй зэрэг зөрчил гарч байна.

1.23 Захиалагч болон захиалагчийн хяналтыг хэрэгжүүлэгч байгууллага нь Сангийн сайдын 2012 оны 290 дүгээр тушаалаар баталсан “Төсвийн хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтийн журам”-ын 3.3¹³ болон 4.4¹⁴ дэх заалтыг зөрчин барилгын ажлын гүйцэтгэлийг бодит бус дүнгээр баталгаажуулж гүйцэтгэгчид урьдчилан тооцоолсноор 5,161.6 сая төгрөгийн санхүүжилт илүү олгосон байна. Гүйцэтгэгч илүү санхүүжилт авсан боловч барилга угсралтын ажлыг үргэлжлүүлэн гүйцэтгэхгүй орхигдуулжээ. Үүнд:

- **Дорноговь аймгийн Сайншанд сумын 50 ортой төрөх эмнэлгийн барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэгч “Монинжбар” ХХК-д 4 удаагийн ажлын гүйцэтгэлээр улсын төсвөөс 1,285.7 сая төгрөг буюу 100.0 хувийн санхүүжилтийг олгосон байхад барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 50.0 хувьтай;**
- **Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулах ажлыг гүйцэтгэгч “Органик солюшнс монголиа” ХХК-д 5,721.6 сая төгрөг буюу 56.0 хувийн санхүүжилтийг олгосон байхад барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 27.7 хувьтай;**
- **Улаанбаатар хотын Сүхбаатар дүүргийн Ахмадын сувиллыг өргөжүүлж өвлийн барилга байгууламж барих ажлыг гүйцэтгэгч “Голланд байшин” ХХК-д 787.7 сая төгрөг буюу 101.5 хувийн санхүүжилтийг олгосон байхад барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 73.2 хувьтай;**
- **Сэлэнгэ аймгийн Мандал сумын Шонхор хүүхдийн зуслангийн Соёлын төвийн барилгын ажлыг гүйцэтгэгч “БХАҮН” ТӨААТҮГ-т улсын төсвөөс 132.0 сая төгрөг буюу 81.2 хувийн санхүүжилтийг олгосон байхад барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 35.0 хувьтай байна.**

1.24 Захиалагч болон санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хоорондын ажлын уялдаа хангалтгүй байснаас шалтгаалан Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.3.5¹⁵ дахь заалт хэрэгжээгүй байна. Үүнд:

- **Увс аймгийн Давст сумын “Боршоо” олон улсын худалдааны төвийн барилга угсралтын ажлын санхүүжилт** Монгол Улсын 2013-2018 оны Төсвийн тухай хуульд хөрөнгө тусгаагүйн улмаас ажил гүйцэтгэх хөрөнгийн эх үүсвэргүй болж орхигдсон. Төслийг Увс аймгийн Засаг даргад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн бөгөөд тухайн үед Засаг даргаар Э.Цасчихэр ажиллаж байсан.
- **Завхан аймгийн Их-Уул сумын нутгийн удирдлагын ордны барилгын ажилд олгох санхүүжилтийг** Монгол Улсын 2014-2018 оны Төсвийн тухай хуульд хөрөнгө тусгаагүйн улмаас санхүүжилтийн эх үүсвэргүй болж орхигдсон байна. Төслийг завхан аймгийн Засаг даргад эрх шилжүүлэн хэрэгжүүлсэн бөгөөд тухайн үед Засаг даргаар Ж.Жамьянтив ажиллаж байсан.

1.25 Монгол Улсын 2013 оны Төсвийн тухай хуульд Хууль зүйн сайд /хуучин нэрээр/-ын багцын улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүрэгт баригдах “Дүүргүүдийн шүүхийн нэгдсэн байр” төсөл, арга хэмжээ 15,000.0 сая, “Дүүргийн прокурорын нэгдсэн байр” төсөл, арга хэмжээ 10,000.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэйгөөр тус тус анх батлагдсан байна.

1.26 Захиалагч гүйцэтгэгч “Зүр констракшн” ХХК болон “Цаст констракшн” ХХК-ийн консерциумтай шууд гэрээ байгуулсан байна. Шууд гэрээ байгуулах үндэслэлийг Монгол Улсын Засгийн газрын 2001 оны 6 дугаар сарын 06-ны өдрийн “Жагсаалт батлах тухай” 122 дугаар тогтоолын “Ү.Тусгай зориулалтын барилга байгууламж” хэсэгт Монгол Улсын Засгийн газрын 2013 оны 9 дүгээр сарын 6-ны өдрийн 309 дүгээр тогтоолоор “Шүүх, прокурор, тахрын албаны барилга байгууламжийн зураг төсөл, угсралт, засвар үйлчилгээ” гэсэн нэмэлт заалт оруулсныг хангаж ажиллахыг үндэслэл болгосон байна.

¹³ Захиалагч байгууллага төсвийн хөрөнгө оруулалтын ажлын гүйцэтгэлийг барилгын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагын батлан гаргасан норм, норматив, дүрэм болон тухайн барилгын ажлын батлагдсан зураг төсөл, гүйцэтгэгчтэй байгуулсан гэрээгээр тохирсон барилгын ажлын төлөвлөгөөг үндэслэн ажил нэг бүрээр нь тулган шалгаж баталгаажуулна.

¹⁴ Төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлж буй хөрөнгө оруулалтын ажлын гүйцэтгэлийг үнэн зөв гаргах, төсвийн хөрөнгийн зарцуулалт, барилгын чанарт тавих хяналтыг Төсвийн ерөнхийлөн захирагч бүрэн хариуцна.

¹⁵ шинээр эхлэх барилга, байгууламж, хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний нийт төсөвт өртгөөс тухайн жилд ногдох хэсэг нь төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх хугацаанд тэнцүү хуваарилсан хэмжээнээс багагүй байхаар тооцож тусгах.

1.27 Гэвч цаг хугацааны хувьд Засгийн газрын 2013 оны 309 дүгээр тогтоол гарахаас өмнө Хууль зүйн сайдын 2013 оны 5 дугаар сарын 13-ны өдрийн А/109 дүгээр тушаалаар Үнэлгээний хороог байгуулж, Өдрийн болон Зууны мэдээ сонины 2013 оны 8 дугаар сарын 5-ны өдрийн дугаарт "Ажил гүйцэтгүүлэх урилга"-ыг нийтэлж, 2 хоногийн дотор сонирхсон этгээдээс материал хүлээж авахаар зарласан нь ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 8 дугаар зүйлийн 8.2 дахь хэсэг, 2 дугаар бүлгийн нээлттэй тендер шалгаруулалтын журмыг зөрчиж, анхнаасаа шууд гэрээ байгуулах зорилготой байсныг харуулж байна.

1.28 Дүүргүүдийн шүүх, прокурорын нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/ төсөл, арга хэмжээний захиалагчаас ажил гүйцэтгэх гэрээг 2013 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдөр байгуулснаас тухайн оны Төсвийн тухай хуульд батлагдсан 9,615.0 сая төгрөгийн санхүүжилт, мөн Монгол Улсын 2015, 2016 оны Төсвийн тухай хуульд санхүүжилт батлагдсан байхад гэрээг сунгаагүйгээс 5,200.0 сая төгрөгийн санхүүжилтийг тус тус улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлсэн нь тухайн төсөл, арга хэмжээ дуусаагүй, орхигдох үндсэн шалтгаан болжээ.

1.29 Түүнчлэн зам, тээврийн болон эрүүл мэндийн салбарт гүйцэтгэгч гэрээний үүргээ тогтоосон хугацаанд биелүүлээгүй, гэрээний үнийн дүнд багтаан барилга угсралтын ажлыг гүйцэтгэх боломжгүй гэсэн шалтгаанаар ажлаа үргэлжлүүлэн гүйцэтгээгүй нь Иргэний хуулийн 350 дугаар зүйлийн 350.1.1¹⁶ дэх заалт зөрчигдсөн байна. Үүнд:

- **Баянхонгор аймгийн Баянхонгор сум буюу аймгийн төвийн 2 км автозам төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгч "Их монголын барилга" ХХК-д 75.0 хувь буюу 682.3 сая төгрөгийн санхүүжилт олгогдсон байхад барилга угсралтын ажил 60.0 хувийн гүйцэтгэлтэй зогссон.**
- **Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 10 ортой, эмнэлгийн барилгын ажлыг гүйцэтгэгч "МД Констракшн" ХХК, "ХГ" ХХК-д 100.0 хувь буюу 737.2 сая төгрөгийн санхүүжилт олгогдсон байхад барилга угсралтын ажил 90.0 хувийн гүйцэтгэлтэй зогссон байна.**

1.30 Гүйцэтгэгч байгууллагын хариуцлагагүй үйлдлээс шалтгаалан зарим төслийн хэрэгжилтэд хууль хяналтын байгууллага шалгалт хийж байгаагаас хэрэгжилт зогссон байна. Үүнд:

- **Ахмадын сувиллыг өргөжүүлж өвлийн барилга байгууламж барих ажил /УБ, СБД/ төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгч "Голланд байшин" ХХК-д 787.7 сая төгрөг буюу 101.5 хувийн санхүүжилтийг олгосон байхад барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл 73.2 хувьтай байна. Авлигатай тэмцэх газрын Мөрдөн шалгах хэлтсээс 2012 оны 7 дугаар сарын 10-ны өдөр тус төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгчтэй хамаарал бүхий этгээдүүдэд Эрүүгийн хуулийн 263 дугаар зүйлийн 263.2 дахь хэсэгт заасны дагуу эрүүгийн хэрэг үүсгэн шалгасан байна. Гүйцэтгэгч "Голланд байшин" ХХК 2016 оноос хойш барилга угсралтын ажлыг зогсоож, гэрээний үүрэг хангаадаагүй тул захиалагч Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтын газраас Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан боловч Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн шүүгчийн 2017 оны 12 дугаар сарын 08-ны өдрийн 181/ШЗ2017/16265, 2017 оны 12 дугаар сарын 26-ны өдрийн 181/ШЗ2018/00083, 2018 оны 2 дугаар сарын 15-ны өдрийн 181/ШЗ2018/02195 дугаар бүхий захирамжаар нэхэмжлэлийн бүрдүүлбэр хангаагүй үндэслэлээр нэхэмжлэлийг хүлээн авахаас татгалзсан байна. Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтын газрын 2018 оны 8 дугаар сарын 24-ний өдрийн 6/2431 дугаар албан бичгээр Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд дахин нэхэмжлэл гаргажээ.**
- **Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулах ажил /УБ, БЗД/-ыг гүйцэтгэгч "Органик солюшнс монголиа" ХХК гэрээнд заасан үүргээ хугацаанд нь биелүүлээгүй, барилгын суурийн ажлыг дутуу гүйцэтгэсэн нь чанарын шаардлага хангаагүй тул Нийслэлийн хөрөнгө оруулалтын газраас ажил гүйцэтгэх гэрээг цуцлуулж, урьдчилгаа төлбөрт олгосон 5,721.6 сая төгрөг, алданги 2,860.8 сая төгрөг нийт 8,582.4 сая төгрөгийг гаргуулахаар Сүхбаатар дүүргийн Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан байна. Гэвч тус шүүхийн 2018 оны 3 дугаар сарын 13-ны өдрийн 181/ШЗ2018/00579 дугаар шийдвэрээр гүйцэтгэгч "Органик солюшнс Монголиа" ХХК-аас 5,721.6 сая төгрөгийг гаргуулахаар шийдвэрлэсэн байна.**

¹⁶ гэрээнд заасан ажлыг тогтоосон хугацаанд гүйцэтгэх;

- **Шонхор хүүхдийн зуслангийн Соёлын төвийн барилга /Сэлэнгэ аймаг, Мандал сум/ - ын гүйцэтгэгч барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэлээс илүү санхүүжилт авч зориулалт бусаар зарцуулсан нь нотлогдож энэ асуудал захиалагчийн нэхэмжлэлээр хууль хяналтын байгууллагад шалгагдаж байна.**
- **Төрөх эмнэлэг, 50 ор /Дорноговь, Сайншанд сум/ Гүйцэтгэгч “Мон инж бар” ХХК гаргасан зөрчлөө хүлээн зөвшөөрч, барилгын 2 ба 3 дугаар давхрыг өөрийн хөрөнгөөр буулгаж, үлдсэн хэсгийг эмнэлгийн зориулалтаар засаж тохижуулан ашиглалтад оруулахаар болжээ. Гэвч гүйцэтгэгч дээрх үүргээ биелүүлэхгүй байгаа тул Дорноговь аймгийн Засаг даргын Тамгын газраас Дорноговь аймгийн сум дундын шүүхэд “Мон инж бар” ХХК-ийн захирал Б.Баярсайхан, менежер О.Уянга нарыг хариуцагчаар татан, чанаргүй баригдсан дутуу барилгыг гүйцэтгэгчийн хөрөнгөөр албадан нураалгах нэхэмжлэлийг 2018 оны 10 дугаар сарын 03-ны өдрийн 3/1722 дугаар албан бичгээр хүргүүлсэн байна.**

1.31 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжигдсэн дуусаагүй, орхигдсон барилгуудаас 207,131.6 сая төгрөгийн өртөг бүхий нийт 34 барилгыг батлагдсан зураг, төсөлгүйгээр Төсвийн тухай хуульд батлуулж, хэрэгжилтийг эхлүүлсэн нь захиалагч байгууллагын буруутай үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй бөгөөд дуусаагүй орхигдох болсон шалтгааны **73.9** хувийг эзэлж байна.

1.32 Батлагдсан зураг, төсөлгүйгээр хэрэгжиж эхэлсэн төслүүдийн өртгийг хуульд хамгийн сүүлд батлагдсан өртөгтэй харьцуулахад 17 төслийн өртөг 30,338.7 сая төгрөгөөр, баталгаажсан төсөвт өртөгтэй харьцуулахад 10 төслийн өртөг 40,076.5 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн нь төслийн зураг, төслийг боловсруулахад хугацаа алдсаны нөлөөллөөр материал, зардлын үнэ, тариф нэмэгдэж гүйцэтгэгч анхны гэрээний дүнд багтаан барилгыг гүйцэтгэх боломжгүй болоход хүргэсэн байна.

1.33 Дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжийн барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэлийг олгосон санхүүжилттэй харьцуулж үзэхэд нийт 28 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэлд урьдчилан тооцсоноор 5.0-аас дээш хувиар буюу 19,236.7 сая төгрөгийн санхүүжилтийг илүү олгосон тооцоо гарч байгаа нь ажлыг бодит гүйцэтгэлээр үнэлж, баталгаажуулаагүй байх эрсдэл байгааг харуулж байна. /Дэлгэрэнгүйг хавсралт 3-аас харна уу/

1.34 Энэ нь захиалагч байгууллагын хяналт сул, хариуцлагагүй байдлыг ашиглан гүйцэтгэгч байгууллага гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэлгүй, санхүүжилтийг зориулалт бусаар зарцуулснаас дээрх барилгуудад олгосон нийт санхүүжилтийн 13.6 хувь үр ашиггүй зарцуулагдсан байна.

1.35 Аудитын хугацаанд төсөл арга хэмжээ бүрээр барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэлийн тоо хэмжээг тулган баталгаажуулах, мэргэжлийн төсөвчин ажиллуулах боломжгүй байсан тул энэ ажлыг ТЕЗ-дад хариуцуулан гүйцэтгүүлэх албан шаардлага өгөх нь зүйтэй гэж үзлээ.

1.36 Гүйцэтгэгчтэй байгуулсан 32 гэрээний хугацаа дуусаад дунджаар 3.1 жил болсон байхад тэдэнтэй гэрээний үүргийн хариуцлага тооцоогүй, барилга угсралтын ажилд гацаа тээг болсон асуудлыг шуурхай шийдвэрлээгүй, 2008-2012 онд эхэлсэн 6 барилгын зураг, төслийг өнөөг хүртэл баталгаажуулаагүй нь захиалагч байгууллага хөрөнгийн ашиглалтыг сайжруулах талаар санаачилга гаргаагүйг харуулж байна.

1.37 ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 40 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт “Худалдан авах ажиллагаанд мөрдөх гэрээний стандарт нөхцөлийг төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална”, 52 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 3-т “худалдан авах ажиллагаатай холбоотой дүрэм, журам, заавар, аргачлал, жишиг баримт бичгийн төслийг боловсруулах, хуулиар эрх олгосон бол батлах” гэж заасны дагуу Сангийн сайдын 2012 оны 3 дугаар сарын 29-ний өдрийн 81 дүгээр тушаалын 2 дугаар хавсралтаар “Ажил гүйцэтгэх тендерийн жишиг баримт бичиг”-ийг баталсан байна.

1.38 Барилгын тухай /2016 оны шинэчилсэн найруулга/ хуулийн 33 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 20-д **Барилгын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрхэд** “барилгын үйл ажиллагаанд мөрдөх гэрээний загвар батлах”-аар хуулийн зохицуулалттай байна. Мөн хуулийн 5 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт “Энэ хуулийн 33.1.20-д заасан гэрээнд энэ хуулийн 5.1.2¹⁷, 5.1.3¹⁸-т заасан баримт бичгийг заавал мөрдөхөөр тусгаж болно” гэж заажээ.

1.39 Гэвч дээрх Барилгын тухай /2016 оны/ хуулийн 33 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 20 дахь заалт 2018 оны 12 дугаар сарын байдлаар хэрэгжээгүй байна. Мөн Барилгын тухай хууль болон ТБОНӨХБАҮХАТХ-д ажил гүйцэтгэх гэрээний жишиг баримт бичгийг батлах холбогдох заалтууд зөрчилдөж байгаа тул хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах замаар энэхүү асуудлыг шийдвэрлэх шаардлагатай байна.

1.40 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжигдсэн дуусаагүй орхигдсон 46 төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд нийтлэг илэрсэн гүйцэтгэгч хууль тогтоомж, дүрэм, журам, норм, норматив, стандарт, техникийн тодорхойлолт, зураг, төсвийн дагуу ажлыг гүйцэтгээгүй, ажлын гүйцэтгэлийг газар дээр нь тулган шалгаж баталгаажуулаагүй, ажил гүйцэтгэх гэрээний хугацаа дуусах бүрд гэрээг дүгнээгүй зэрэг зөрчлүүдийг зохицуулах агуулга “Ажил гүйцэтгэх тендерийн жишиг баримт бичиг” болон талуудын байгуулсан ажил гүйцэтгэх гэрээнд бүрэн тусгагдаагүй байна. Тухайлбал,

- Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Дорнод, Баян-Уул сум/;
- Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/;
- “Боршоо” Олон улсын худалдааны төвийн барилга угсралтын ажил /Увс, Давст сум/;
- 220 кВ-ын Сонгино дэд станцаас 110 кВ-ын Зайсан дэд станц хүртэлх 110 кВ-ын 50 км, 2 хэлхээт цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын зураг, барилга угсралтын ажил;
- Сонгино 220/110/35 кВ-ын 2*125 МВа дэд станц, 220 кВ-ын 10 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугам /Улаанбаатар/

1.41 Аудитаар илрүүлсэн дээрх алдаа, зөрчил нь “Ажил гүйцэтгэх тендерийн жишиг баримт бичиг”-т зайлшгүй нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлагатайг харуулж байгаа бөгөөд ингэснээр ажил гүйцэтгэх гэрээний талуудын хүлээх үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэн, болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх үр нөлөөтэй байхаар байна.

1.42 Иймд “Ажил гүйцэтгэх тендерийн жишиг баримт бичиг”-т нэмэлт, өөрчлөлт оруулах дараах саналыг дэвшүүлж байна. Үүнд:

- ✓ Жишиг баримт бичгийн гэрээний ерөнхий заалтын 16.1-д: “Гүйцэтгэгч ажлыг техникийн тодорхойлолт болон зургийн дагуу хийж гүйцэтгэнэ” гэснийг “Гүйцэтгэгч Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журам, норм, норматив, стандарт, техникийн тодорхойлолт, зураг, төсвийн дагуу ажлыг гүйцэтгэнэ” гэж өөрчлөх;
- ✓ Жишиг баримт бичгийн гэрээний зардлын хяналтын 39.2-т: “..., түүнд төлөх төлбөрийн дүнг тодорхойлж батална” гэснийг “..., түүнд төлөх төлбөрийн дүнг гүйцэтгэлтэй нь тулган, шалгаж баталгаажуулна” гэж өөрчлөх;
- ✓ Жишиг баримт бичгийн гэрээний ерөнхий нөхцөлд “Талууд ажил гүйцэтгэх гэрээний хугацаа дуусах бүрд гэрээг дүгнэж, үр дүнг тооцож байх” гэсэн заалтыг нэмэх зэрэг болно.

1.43 УИХ-ын 2013 оны 11 дүгээр сарын 15-ны өдрийн “Монгол Улсын 2014 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай” 63 дугаар тогтоолоор Монгол Улсын төсөв, санхүүгийн өнөөгийн нөхцөлд бодитой дүгнэлт хийж, төсвийн хөрөнгийн төлөвлөлт, зарцуулалтыг сайжруулах, үр ашгийг дээшлүүлэх, түүнд

¹⁷ Барилгын болон техникийн дүрэм, заавар, цомог, аргачлал;

¹⁸ Стандарт

тавих хяналтыг чангатгах шаардлагатай байгаагаас Монгол Улсын 2014 оны төсвийн тухай хуульд "0.0" дүнтэй тусгасан хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээнүүдийн төсөвт өртөг нэмэгдсэн, гүйцэтгэл удааширсан шалтгааныг нарийвчлан тогтоох үүргийг ҮАГ-т өгсөн.

1.44 Дээрх үүргийн дагуу 2014 онд хийсэн дүн шинжилгээний аудитад нийт 272 төсөл, арга хэмжээ хамрагдаж, дараах дүгнэлтийг гаргасан байна. Үүнд:

- 490.1 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 225 төсөл, арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх боломжтой ба үүнээс 80.8 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 37 барилга, байгууламж нь 2014 онд ашиглалтад орох боломжтой, 81 төсөл, арга хэмжээний зураг, төсөв, техникийн нөхцөлийг бэлэн болгосны үндсэн дээр төслүүдийг 2015 оны Төсвийн тухай хуульд тусган хэрэгжүүлж дуусгах боломжтой;
- 121.6 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий зам, гүүр барих 15 төсөл, арга хэмжээг Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээр санхүүжүүлж, хэрэгжүүлэх;
- Нийт 24.7 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 23 барилга байгууламжид нэмж санхүүжилтэд хөрөнгө төлөвлөхгүйгээр хэрэгжүүлж дуусгах;
- 9 барилга, байгууламжийн зориулалтыг өөрчилж эсвэл худалдах замаар улсын төсвөөс зарцуулсан хөрөнгийг нөхөн төвлөрүүлэх асуудлыг судалж шийдвэрлэхийг зөвлөсөн байна.

1.45 Хөрөнгө оруулалтын төслүүдэд хийсэн дээрх дүн шинжилгээний аудитын дүнг одоогийн байдлаар үнэлж үзэхэд дараах байдалтай байна. Үүнд:

- Нийт 272 төсөл арга хэмжээнээс 127 нь 2014-2018 онд хэрэгжиж дууссан нь нийт аудитад хамрагдсан төслийн 46.7 хувийг эзэлж байна. Үүнээс 2014 онд 19, 2015 онд 21, 2016 онд 39, 2017 онд 28, 2018 онд 20 нь ашиглалтад оржээ. Ашиглалтад орсон 24 барилга байгууламжийн төсөвт өртөг 21,991.1 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн нь барилгын ажил зогссоны улмаас дахин эхлүүлэхэд хугацаа алдаж, материалын үнэ, зардлын тарифт хэмжээ нэмэгдсэнээс шалтгаалсан байна.
- Харин 363.3 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 136 төслийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхээр хөрөнгө төлөвлөөгүй бөгөөд тэдгээр төслүүд дууссан эсэх нь тодорхойгүй байна. Эдгээр төслүүдийн хэрэгжилтийг 2018 оны улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үр дүн, үр ашигт хийх гүйцэтгэлийн аудитаар хяналт хийж тайлагнахаар төлөвлөсөн болно.
- Дуусаагүй барилгуудад хийсэн аудитад дээрх төслүүдээс 9 арга хэмжээ хамрагдсан бөгөөд тухайн үед хуулийн шаардлага хангуулж үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэсэн 12,926.3 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй, 8,399.5 сая төгрөгийн санхүүжилт авсан 4 төслийн хэрэгжилтийг Төсвийн тухай хуульд тусгаагүй, "Хог боловсруулах үйлдвэр /УБ/" төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэгч "Органик солюшн Монголиа" ХХК-ийг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлснээс өөр арга хэмжээ аваагүй, нийт өссөн дүнгээр 11,468.9 сая төгрөгийн санхүүжилтийг 14,673.0 сая төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 5 төсөлд Төсвийн тухай хуулиар нэмж баталсан боловч одоог хүртэл дуусаагүй байна.

1.46 Дүн шинжилгээний аудитаар илэрсэн зөрчлүүд дуусаагүй орхигдсон барилгуудад хийсэн аудитаар давтан илэрч байгаа нь тухайн үед илэрсэн зөрчлийг арилгах талаар дорвитой арга хэмжээ аваагүй, олон тооны барилга угсралтын ажлыг нэгэн зэрэг зогсоосон нь өөрөө барилга дутуу орхигдох нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

Бүлэг 2 Дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжийн 84.8 хувийг үргэлжлүүлэх боломжтой ч 56.5 хувь буюу 26 барилгын ажлыг үргэлжлүүлэн гүйцэтгэхэд нэмэлт зардал гарахаар байна

Төсвийн хөрөнгөөр санхүүжигдсэн дуусаагүй, орхигдсон ихэнх барилга, байгууламжийн хэрэгцээ, шаардлага, ач холбогдол алдагдаагүй байна

2.1 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар эхэлсэн боловч дуусаагүй, орхигдсон 46 барилга, байгууламжийн хэрэгцээ, шаардлагын талаар холбогдох ТЕЗ болон ашиглагч байгууллагуудаас илрүүлсэн саналаас харахад 95.7 хувь буюу 44 төсөл арга хэмжээний хэрэгцээ, шаардлага, ач холбогдол хэвээр байгаа бөгөөд 2 барилгын зориулалтыг өөрчлөх шаардлагатай болжээ.

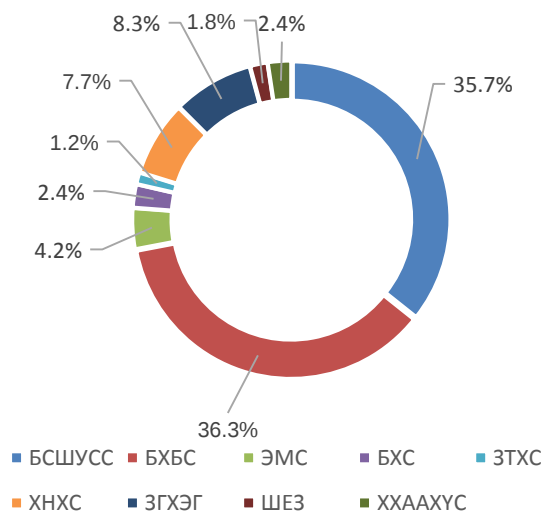
2.2 Аудитаар ШУТИС-ийн харьяа Барилга архитектурын сургуулийн оношилгоо, зураг төсөл, судалгааны “Реконстракшн” төвтэй гэрээгээр хамтран ажиллаж, нийт 9 ТЕЗ-д хамаарах 31 барилга, байгууламжийн чанар, байдалд дүгнэлт гаргуулсан бөгөөд шинжээчийн өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлсний дараа “барилга, угсралтын ажлыг үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх боломжтой” гэж дүгнэсэн байна. /Дэлгэрэнгүйг хавсралт 4-өөс харна уу/

2.3 Дээрх дүгнэлтээр дуусаагүй орхигдсон нийт 31 барилгын ажлын гүйцэтгэлд 168 согог, дутагдал¹⁹ илэрсэн бөгөөд БХБС-ын багцад хамаарах 13 барилгад 61, БСШУСС-ын багцад хамаарах 10 барилгад 60 согог дутагдлууд илэрсэн нь нийт согог дутагдлын 72.0 хувийг эзэлж байна.

2.4 Барилга, объектод илэрсэн гэмтэл согогийн тоо, хэмжээг ТЕЗ тус бүрээр ангилан дүрслэлээр харуулбал,

Дүрслэл 2. ТЕЗ-дарх барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэлд илэрсэн согог, дутагдал /тоо, эзлэх хувь/

ТЕЗ-ийн нэрс	Нийт барилгын тоо	Илэрсэн согог	Эзлэх хувь
БСШУСС	10	60	35.7
БХБС	13	61	36.3
ЭМС	2	7	4.2
БХС	1	4	2.4
ЗТХС	1	2	1.2
ХНХС	1	13	7.7
ЗГХЭГ	1	14	8.3
ШЕЗ	1	3	1.8
ХХААХҮС	1	4	2.4
НИЙТ	31	168	100

2.5 Мэргэжлийн шинжээчийн дүгнэлтээр илэрсэн нийт согог дутагдлын 51.6 хувь нь гүйцэтгэгч компани барилгын норм, дүрэм, стандартыг мөрдөөгүйгээс, 38.7 хувь нь баталгаажсан зураг, төсөлгүйгээр барилгын ажлыг гүйцэтгэсэн, инженер геологийн

¹⁹ Барилгын тухай хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт тусгагдаагүй боловч барилга угсралтын ажилд хяналт хийхэд “согог” гэдэг үгийг барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэлд илэрсэн техникийн гэмтэл, “дутагдал” гэдэг нь барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэлд илэрсэн алдааг илэрхийлдэг байна.

дүгнэлтийг алдаатай, дутуу боловсруулсан, 9.7 хувь нь зохиогчийн болон захиалагчийн хяналтыг бүрэн хэрэгжүүлээгүйгээс шалтгаалан үүссэн байна.

Аудитад хамрагдсан дуусаагүй орхигдсон барилгуудын 56.5 хувьд тодорхой хэсгийг буулгах, хүчитгэх зэргээр нэмэлт зардал гаргах нөхцөл үүсгэсэн байна

2.6 Барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл эрсдэлтэй гэж үзэн мэргэжлийн шинжээч ажиллуулж, барилга угсралтын ажлын чанар байдалд дүгнэлт гаргуулсан нийт 31 төсөл арга хэмжээний 83.9 хувь буюу 26 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэгч барилгын ажлыг батлагдсан зураг төслийн дагуу гүйцэтгээгүй, барилгын ажлын явцад холбогдох стандарт, норм ба дүрмийг зөрчиж, ажлын хариуцлага алдсаны улмаас төсөл, арга хэмжээг үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх боломжгүй болж тодорхой хэсгийг буулгах, зураг, төсөлд өөрчлөлт оруулж хүчитгэл хийх шаардлагатай болжээ. Хүснэгтээр харуулбал,

Хүснэгт 9. Дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжийг ТЕЗ-аар ангилсан судалгаа /тоо, сая төгрөг/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	Тодорхой хэсгийг буулгах	Хүчитгэх	Зураг төсөлд өөрчлөлт оруулах	Бусад засвар
1	Спорт цогцолбор /Дорноговь, Хатанбулаг/		√		
2	Спорт цогцолборын өргөтгөл, усан бассейн /Дорнод, Хэрлэн сум/	√	√		
3	Соёлын төв, захирагчийн албаны барилга /Сэлэнгэ аймаг, Орхонтуул сум/				√
4	Хан Хэнтий чуулгын барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/	√	√	√	
5	Бага сургуулийн шинэ барилга /Баянхонгор, Бууцагаан сум/		√		
6	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Баянхонгор, Бууцагаан сум/		√		√
7	Спорт цогцолборын барилга, 700 суудал /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	√	√	√	√
8	Төв халхын дуулалт жүжгийн театрын барилга /Дундговь, Сайнцагаан сум/	√			√
9	Барилгын материалын лабораторийн барилга /Өмнөговь, Даланзадгад сум/		√	√	√
10	Дулааны ф65/200мм-ийн голчтой 924 метр шугамын зураг төсөл, барилга угсралтын ажил /УБ, СХД, 10 дугаар хороо/			√	
11	Үйлчилгээний төвийн барилга /Сэлэнгэ, Ерөө сум/		√	√	
12	"Сумын төвийн шинэчлэл" /Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан/		√	√	
13	Сумын төвийн шинэчлэл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх эмнэлгийн барилга, 100 ор /Дорноговь, Замын-Үүд сум/		√	√	√
14	Сумын төвийн шинэчлэл төсөл /Хэнтий, Биндэр сум/				√
15	Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /Хөвсгөл, Мөрөн/ баригдах 800 айлын цэвэр усан хангамж, ариутгах татуургын инженерийн шугам сүлжээний барилга угсралтын ажил			√	√
16	Сумын төвийн шинэчлэл төсөл /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/				√ шинээр хийх
17	Эмнэлгийн барилга, 10 ор /УБ, БЗД, Хонхор тосгон/				√
18	Төрөх эмнэлэг 50 ор /Дорноговь, Сайншанд/	√	√	√	

19	Шонхор хүүхдийн зуслангийн Соёлын төвийн барилга /Сэлэнгэ аймаг, Мандал сум/	√	√	√
20	Дүүргүүдийн шүүхийн нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/		√	√
21	ЗДТГ-ын контор /Завхан, Их-Уул/	√		√
22	Сумын төвийн шинэчлэл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх соёл, спортын цогцолборын барилга, 700 суудал /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	√	√	√
23	ХАА-н МСҮТ-ийн барилга /Орхон, Баян-Өндөр/			√
24	“Боршоо” олон улсын худалдааны төвийн барилга /Увс, Давст сум/			√
25	Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Дорнод, Баян-Уул/			√
26	Усан хангамж ф32/150мм-ийн 871 метр шугам, ариутгах татуургын ф300 мм-ийн голчтой, 1246 метр шугамын угсралтын ажил /УБ, СХД, 10 дугаар хороо/			√

Эх сурвалж: УАГ-ын судалгаа

2.7 Эдгээр барилга, байгууламжийн 42.3 хувь буюу 11 нь Барилга, хот байгуулалтын сайд, 30.8 хувь буюу 8 нь Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд, 7.7 хувь буюу 2 нь Эрүүл мэндийн сайд, бусад нь Хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал, Хүнс, хөдөө аж ахуй, Батлан хамгаалахын сайд нар, Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн даргад харьяалагдаж байгаа бөгөөд ажлын гүйцэтгэл дунджаар 27.7 хувьтай, олгосон санхүүжилт 66.5 хувьтай байна.

2.8 ТЕЗ нар эдгээр 26 барилгуудыг үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх төсөвт өртгийн тооцооллыг дахин хийлгэж, нэмэлт ажлыг гүйцэтгэхэд шаардагдах хөрөнгийг буруутай этгээдээр гаргуулж, барилга угсралтын ажлыг яаралтай үргэлжлүүлэхгүй бол санхүүжилтэд олгосон нийт 51,056.8 сая төгрөг үргүйдэх эрсдэлтэй байна.

2.9 Аудитын дүнгээр дээрх 26 барилга угсралтын ажлын явцад барилгын норм ба дүрмийг зөрчиж, ажлын хариуцлага алдсан 25 компани, Батлан хамгаалах аж үйлдвэрийн нэгдэл ТӨААТҮГ-ыг хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлэн шалгуулахаар шийдвэрлэв.

2.10 Харин хэрэгцээ шаардлага өөрчлөгдсөнөөс зориулалтыг өөрчлөх, зураг, төсвийг боловсруулах, шинэчлэх, усан хангамжийн эх үүсвэрийг шийдэх, зориулалтыг тодорхой болгох асуудлыг шийдвэрлэх хүртэл дараах 5 барилгын ажлыг шууд үргэлжлүүлэх “**боломжгүй**” гэж үзлээ. Эдгээрээс Дорноговь аймгийн Замын-Үүд сумын 700 суудалтай спорт цогцолборын барилга, Баянхонгор аймгийн Бууцагаан сумын бага сургуулийн барилгын ажлын явцад барилгын стандарт, норм ба дүрмийг зөрчигдсөнөөс нэмэлт ажил гүйцэтгэх шаардлагатай жагсаалтад орсон болно. Үүнд:

- Баянхонгор аймгийн Бууцагаан суманд хэрэгжсэн сумын төвийн шинэчлэл төслийн хүрээнд бага сургууль, соёлын төв баригдсан тул 250 суудалтай соёлын төв, бага сургуулийн 2 барилгын хэрэгцээ, шаардлага байхгүй болсон тул зориулалтыг өөрчлөх;
- Гэр хорооллын дахин төлөвлөлт төслийн хүрээнд Улаанбаатар хотын Сонгинохайрхан дүүргийн Хилчин хотхонд хэрэгжиж эхэлсэн инженерийн дэд бүтцийн ажлын гүйцэтгэх шаардлага хангаагүй, зураг төслийг шинэчлэн боловсруулах шаардлага үүссэн учраас хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлэн шалгагдаж байна.
- Говь-Алтай аймагт хэрэгжсэн соёл амралтын хүрээлэн байгуулах төслийн 3 дугаар багц болох усан оргилуурын ажил усан хангамжийн асуудлыг шийдвэрлэх хүртэл хугацаагаар үргэлжлүүлэх боломжгүй;
- Дорноговь аймгийн Замын-Үүд суманд сумын төвийн шинэчлэл төслийн хүрээнд баригдаж эхэлсэн 700 суудалтай соёл, спорт цогцолборын барилгын ажлын төсөвт өртөг магадлалаар баталгаажгаагүй, гүйцэтгэгч гэрээний үүргээ хэрэгжүүлээгүйгээс хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

2.11 Мэргэжлийн байгууллага дүгнэлт гаргасан нийт 31 ажлаас Сэлэнгэ аймгийн Сайхан сумын гэр хорооллын бохир усны 2.4 км шугамын ажлын гүйцэтгэгч, Баянхонгор аймгийн төвийн 2 км авто замын ажлаас дутуу хийгдсэн ажлуудыг гүйцээлгэн хийлгэх шаардлагатай байна. Хийх шаардлагатай ажлын жагсаалтыг хөндлөнгийн шинжээчийн дүгнэлт болон аудитын тайлангийн хавсралт 4-өөс харах боломжтой.

2.12 Аудитаар мэргэжлийн шинжээчийн үнэлгээнд хамрагдаагүй боловч аудитын явцад хэрэгжүүлсэн горим, нотлох баримтад үндэслэн үйл ажиллагаа нь хэвийн явагдаж байгаа болон хэрэгцээ шаардлага хэвээр байгаа дор дурдсан дунджаар 68.1 хувийн гүйцэтгэлтэй, 77,466.2 сая төгрөг буюу 79.6 хувийн санхүүжилт олгогдсон 13 барилга, байгууламжийн угсралтын ажлыг үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх **“БОЛОМЖТОЙ”** гэж дүгнэлээ. Үүнд:

БСШУСС-ын багцад хамаарах:

- Архангай аймгийн Эрдэнэбулган сумын хүүхэд залуучуудын соёл, үйлчилгээний цогцолбор, усан бассейн байгуулах ажил;
- Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 11 дүгээр хорооны 126 дугаар сургуулийн 640 хүүхдийн суудалтай сургуулийн барилга;
- Улаанбаатар хотын Чингэлтэй дүүргийн 61 дүгээр сургуулийн спорт заалны барилга;

Барилга, хот байгуулалтын сайдын багцад хамаарах:

- Улаанбаатар хотыг бохир усны Туул-1 коллекторын шугам угсралтын ажил;
- Улаанбаатар хотын 14 дүгээр хорооллын бохир усны ф200/300 мм-ийн 1128 м, ф300 мм-ийн 1185м шугам зураг, төсөв, барилга угсралт, цэвэр усны ф150/250 мм-ийн 2103м, ф125/250 мм-ийн 2239м шугамын зураг, төсөв, барилга угсралтын ажил;
- Улаанбаатар хотын 14 дүгээр хорооллын ус дулаан дамжуулах төв 4ш, ф200/300 мм-ийн 1134м, ф125/250мм-ийн 2239м шугамын зураг,төсөв, барилга угсралтын ажил;

Улсын ерөнхий прокурор:

- Улаанбаатар хотын Хан-Уул дүүргийн прокурорын нэгдсэн байр;

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцад хамаарах:

- Улаанбаатар хотын Сүхбаатар дүүргийн 15 дугаар хорооны ахмадын сувиллыг өргөжүүлж өвлийн барилга барих ажил;

Эрчим хүчний сайдын багцад хамаарах:

- Улаанбаатар хотын 200 кВ-ын Сонгино дэд станцаас 110 кВ-ын Зайсан дэд станц хүртэлх 110 кВ-ын 50 км, 2 хэлхээт цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын зураг төсөл, барилга угсралтын ажил;
- Улаанбаатар хотын Сонгино 220/110/35 кВ-ын 2х125 МВа дэд станц, 220 кВ-ын 10 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугам;
- Улаанбаатар хотын Сонгинохайрхан дүүрэг, дулааны цахилгаан станц 4-өөс У-18 хүртэлх /Москва хорооллын урд тал хүртэл/ 4.2 км, ф800-ийн голчтой дулааны шугамын барилга угсралтын ажил;
- Улаанбаатар хотын 12а магистралйн ТК-1211 цэгээс урагш гарсан 2ф 400 мм-ийн голчтой шугамыг 2ф 500 мм болгон өргөтгөх, 3х500х70 хүчин чадалтай шинээр даралт өргөх насос станц барих ажлын зураг төсөл, барилга угсралтын ажил;
- Улаанбаатар хот, Ирээдүй цогцолбор хорооллын 4100м гол шугам, 6ш дулаан дамжуулах төвийн ажлын зураг төсөл, барилга угсралтын ажил.

2.13 Харин барилгын зураг, төсөлд магадлал хийх, суурь барилгын асуудлыг шийдвэрлэх хүртэл дараах 2 барилгын ажлыг шууд үргэлжлүүлэх **“БОЛОМЖГҮЙ”** гэж үзлээ. Үүнд:

- Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүрэгт хог боловсруулах үйлдвэр байгуулах ажлыг гэрээгээр гүйцэтгэж байсан “Органик солюшнс Монголиа” ХХК нь 5,721.6 сая төгрөгийн санхүүжилт авсан боловч ажлын гүйцэтгэл хангалтгүй, барилгын зураг, төсөл магадлал хийгдэж баталгаажаагүй, улсад ихээхэн хэмжээний хохирол учруулаад байгаа учраас хуулийн байгууллагаар шалгагдаж байна.
- Улаанбаатар хотын хаалттай хуваарилах байгууламж 7-ийн өргөтгөлийн 2 дугаар үе шатны ажил Ардчиллын өргөөний барилга баригдах хүртэл хэрэгжих боломжгүй байна.

2.14 Улсын хэмжээнд ТБОНӨХБАҮХАТХ-ийн 14 дүгээр зүйлийн 14.5 дахь хэсэгт заасны дагуу энэ хуулийн 52¹.1-д заасан улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн шийдвэрийг үндэслэн сүүлийн 3 жилийн хугацаанд худалдан авах ажиллагаанд оролцохдоо гэрээний

үүргээ ноцтой зөрчсөн, биелүүлээгүй эсхүл илт худал мэдээлэл бүхий тендер ирүүлсэн, авлигын гэмт хэрэг үйлдсэнийг шүүх тогтоосон аж ахуйн нэгжүүдийг зөрчил гаргасан өдрөөс хойш 3 жилийн хугацаатайгаар тендер шалгаруулалтад оролцох эрхийг хязгаарласан “хар жагсаалт”-ын бүртгэлийг Сангийн яам хөтөлж байна.

2.15 Цаашид улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр гэрээ байгуулсан боловч үүргээ хэрэгжүүлээгүй, барилга угсралтын ажлын явцад барилгын норм, стандарт, дүрмийг мөрдөж ажиллаагүй аж ахуйн нэгжийн **“улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх гэрээ байгуулах эрхийг хязгаарлах”** хууль, эрх зүйн орчныг бүрдүүлж ажиллах шаардлагатай байна.

Цаашид үргэлжлүүлэх боломжтой нийт 39 төсөл, арга хэмжээний 92.3 хувьд нь ирэх оны төсөвт хөрөнгө тусгагдаагүй байна

2.16 Аудитад хамрагдсан нийт 46 төсөл, арга хэмжээнээс зориулалтыг өөрчлөх, зураг, төсвийн асуудлыг шийдвэрлэх 7 төсөл, арга хэмжээг хасаж, үлдэх 39 барилга, байгууламжийг ойрын хугацаанд үргэлжлүүлэн дуусгах боломжтой байгаа ч Монгол Улсын 2019 оны Төсвийн тухай хуульд зөвхөн дараах 3 барилгад 5,500.0 сая төгрөгийн санхүүжилт төсөвлөгджээ. Үүнд:

- Дундговь аймгийн Сайнцагаан сумын Төв халхын дуулалт жүжгийн театрын барилгад 2,000.0 сая,
- Дорноговь аймгийн Замын-Үүд сумын 100 ортой эмнэлгийн барилгад 1,100.0 сая,
- Дорноговь аймгийн Сайншанд сумын 50 ортой төрөх эмнэлгийн барилгад 2,400.0 сая төгрөг тус тус төсөвлөгджээ.

2.17 Дуусаагүй орхигдсон 187,895.5 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 36 төсөл, арга хэмжээг 2019 оны төсвийн тухай хуульд үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхээр тусгаагүй, цаашид хэрхэх нь тодорхойгүй байгаа нь төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтэд олгосон 120,106.3 сая төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын эдийн засгийн үр ашиг буурах, барилга, байгууламжийн нийгмийн ач холбогдол, хэрэгцээ, шаардлага алдагдах, чанар муудах, эзэнгүйдэх эрсдэлийг дагуулж байна.

2.18 Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, хэрэгжилтийн бүхий үе шатанд хууль, эрх зүйн зохицуулалтыг дагаж, мөрдөх, ажил хариуцсан албан тушаалтнуудын сахилга хариуцлагыг дээшлүүлэх, барилга угсралтын ажлыг тогтсон хугацаанд гүйцэтгээгүй, барилгын норм, дүрэм, стандартыг зөрчсөн аж ахуйн нэгжүүдтэй хариуцлага тооцох, алдаатай ажлыг цаг алдалгүй засуулахад анхаарах шаардлагатай байна.

Дүгнэлт

Аудитын явцад цуглуулсан нотлох зүйл, аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлт хийж байна.

Үүнд:

- Төсвийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.4-т “Хөрөнгө оруулалтын төсөвт ТЭЗҮ хийгдсэн, зураг төсвөө батлуулсан, хуульд заасан бусад зөвшөөрөл олгогдсон төсөл, арга хэмжээг тусгана” гэж заасныг зөрчиж, батлагдсан зураг, төсөвгүй төсөл, арга хэмжээг хуульд тусгасан нь эдгээр 46 барилга, байгууламж дуусаагүй орхигдох болсон шалтгааны 73.9 хувийг эзэлж байна.
- Дуусгаагүй орхигдсон төсөл, арга хэмжээг дуусгах талаар Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нар дорвитой арга хэмжээ авч ажиллаагүй, захиалагч, гүйцэтгэгч болон хяналт тавих чиг үүрэг бүхий байгууллагууд ажлаа хангалтгүй явуулж ирсэн байна.
- Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт дуусаагүй орхигдсон төсөл, арга хэмжээний дэлгэрэнгүй судалгаа, мэдээлэл, анхан шатны баримтууд бүрэн байхгүй байгаа нь төрийн байгууллагууд улсын төсвийн хөрөнгийн зарцуулалтад тавих хяналтыг хангалтгүй хэрэгжүүлж, хариуцлага алдсан албан тушаалтнуудад арга хэмжээ аваагүй урсгалаараа явж ирснийг харуулж байна.
- Хөрөнгө оруулалтын төсөвлөлтийн шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлж эхэлсэн, захиалагч болон зохиогчийн хяналт үр нөлөөтэй хийгдээгүй, гүйцэтгэгчийн гаргасан алдаа зөрчлийг цаг хугацаанд арилгуулаагүй, төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх бүх шатанд хууль, эрх зүйн зохицуулалтыг бүрэн мөрдөөгүй нь барилга угсралтын ажлын чанар байдалд сөргөөр нөлөөлж гэмтэл, согог үүсэж, нэмэлт хөрөнгө шаардагдаж барилга дуусаагүй орхигдох шалтгаан болжээ.
- Төрийн байгууллагуудын ажил хариуцсан мэргэжилтнүүдийн сахилга хариуцлага сул, барилга угсралтын ажлыг батлагдсан зураг, төсвийн дагуу хийгээгүй, холбогдох стандарт, барилгын норм ба дүрмийг зөрчсөн компаниудад хариуцлага тооцож, алдаатай ажлыг цаг алдалгүй засуулаагүй, гэрээний үүргээ биелүүлээгүй гүйцэтгэгчтэй хариуцлага тооцоогүй, барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл, явц байдлыг хянан үзэж, цаашид хэрхэх асуудлыг шийдвэрлэх талаар Төрийн удирдах албан тушаалтнууд тодорхой арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх санаачилга дутмаг байгаа нь хөрөнгө оруулалтын үр ашиг буурахад хүргэсэн байна.
- Дуусаагүй, орхигдсон барилгуудын чанар, байдалд хийсэн хөндлөнгийн шинжээчийн дүгнэлт, захиалагчаас ирүүлсэн санал, аудитын дүнд үндэслэн 201.4 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 39 төсөл, арга хэмжээг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний жагсаалтад тусгаж үргэлжлүүлэн гүйцэтгүүлэх боломжтой гэж үзлээ.
- Эдгээрээс 26 барилга байгууламжийн барилга угсралтын ажлын явцад гүйцэтгэгч технологийн алдаа гаргаж, батлагдсан зураг төсөл, холбогдох стандарт, барилгын норм ба дүрмийг зөрчин ажлын хариуцлага алдсанаас цаашид барилгын тодорхой хэсгийг буулгах, хүчитгэн, зураг төслийн дагуу барьж дуусгах, нэмэлт засвар сайжруулалт хийх шаардлагыг үүсгэсэн байна.
- Улсын төсвийн хөрөнгөөр санхүүжиж эхэлсэн ч дуусаагүй, орхигдсон 225.4 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий 46 төсөл, арга хэмжээнд 141.4 тэрбум төгрөг буюу 62.7 хувийн санхүүжилт олгогдсон байна. Орхигдсон барилга, байгууламжийн ажлыг бодит гүйцэтгэлээр үнэлж, баталгаажуулаагүйгээс нийт 28 төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэлд 5.0-аас дээш хувиар буюу 19.2 тэрбум төгрөгийн илүү санхүүжилт олгогдож, нийт олгосон санхүүжилтийн 13.6 хувь үр ашиггүй

зарцуулагдсан байхад хариуцлага алдсан албан тушаалтанд арга хэмжээ авалгүй өнөөг хүрчээ.

- Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар эхлүүлсэн барилга, байгууламжийг дуусгалгүй орхигдуулж олон жил царцааснаас эдийн засгийн үр ашиг буурах, барилга, байгууламжийн нийгмийн ач холбогдол, хэрэгцээ, шаардлага алдагдах, чанар муудах, эзэнгүйдэх эрсдэлийг дагуулж байна. Тухайлбал, нийгмийн салбарт 880 суудалтай 3 сургууль, 1650 суудалтай 5 спорт цогцолбор, усан бассейн, 510 суудалтай 2 соёлын төв, 1450 суудалтай 2 театр, чуулгын барилга, 60 ортой 2 эмнэлгийг ашиглах боломжийг алдагдуулсан байна.
- Дуусаагүй орхигдсон 225.4 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөгтэй 46 төсөл, арга хэмжээг хугацаанд нь хэрэгжүүлээгүй аж ахуйн нэгж, захиалагч байгууллагын ажлын хариуцлага алдсан, илүү санхүүжилт олгосон асуудлыг хуулийн байгууллагад шилжүүлэн шалгуулах нь зүйтэй байна.
- Ажил гүйцэтгэх тендерийн жишиг баримт бичигт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, түүнийг батлах эрх бүхий этгээдийн талаарх хуулийн давхардлыг арилгах нь гэрээний талуудын үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэх, болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх ач холбогдолтой байна.

Зөвлөмж:

Аудитаар илрүүлсэн зүйл аудитын дүгнэлтэд үндэслэн дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхийг дор дурдсан албан тушаалтанд зөвлөж байна. Үүнд:

Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хороонд:

- Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээг төлөвлөхдөө Төсвийн тухай хууль, Барилгын тухай хуулийн дагуу төлөвлөлтийн шаардлага хангасан төсөл, арга хэмжээг тусгасан төсвийн төслийг УИХ-аар хэлэлцүүлж байх чиглэлийг Засгийн газарт өгөх;
- Төсвийн тухай хууль зөрчин шаардлага хангаагүй төсөл, арга хэмжээний төслийг УИХ-д өргөн барьсан Засгийн газар, Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нартай хариуцлага тооцдог байхаар зохих хуульд нэмэлт оруулах асуудлыг судлан шийдвэрлэх.

Монгол Улсын Засгийн газарт:

- Дуусаагүй орхигдсон төсөл, арга хэмжээ бүрээр гаргасан аудитын дүгнэлтийг үндэслэн аудитаар илэрсэн зөрчлийг арилгах, төсөл, арга хэмжээг цаашид хэрхэх талаар гаргасан мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлт болон хэрэгцээ шаардлагыг үндэслэн шийдвэрлэх ажлын хэсэг байгуулан ажиллуулах;
- Дуусаагүй орхигдсон арга хэмжээ бүрээр төлөвлөлт, гүйцэтгэл, санхүүжилт, хяналт, тайлагналд хариуцлага алдсан байгууллага, албан тушаалтантай хариуцлага тооцох;
- Цаашид улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлж эхэлсэн төсөл, арга хэмжээ дуусаагүй орхигдох боломжгүй байхаар улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтыг төсөвлөх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх асуудлыг судалж, шийдвэрлэх;
- Ажил гүйцэтгэх гэрээний жишиг баримт бичигт холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журам, норм, норматив, стандарт, техникийн тодорхойлолт, зураг, төсвийн дагуу ажлыг гүйцэтгэх, талууд ажил гүйцэтгэх гэрээний хугацаа дуусах бүрд гэрээг дүгнэж, үр дүнг тооцож байх зэрэг нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, жишиг гэрээний загварыг батлах эрх бүхий этгээдийн талаар ТБОНӨХБАҮХАТХ, Барилгын тухай хуульд байгаа давхардлыг арилгах асуудлыг хуульд нийцүүлэн шийдвэрлэх.

Монгол Улсын Сангийн сайд Ч.Хүрэлбаатарт:

- Дуусаагүй орхигдсон барилга, байгууламжийн ажлыг бодит гүйцэтгэлээр үнэлж, баталгаажуулаагүй илүү санхүүжилт олгосон асуудлыг төсөл, арга хэмжээ бүрээр нарийвчлан шалгаж, буруутай албан тушаалтанд хариуцлага тооцох;
- Захиалагчийн хяналт хангалтгүйгээс барилга угсралтын ажлын бодит гүйцэтгэлээс илүү санхүүжилт авсан, гүйцэтгэл дутуу, санхүүжилтийг зориулалт бусаар зарцуулсан гүйцэтгэгчийн мэдээллийг ил тод болгох арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх, цаашид бодит ажлын гүйцэтгэлээр санхүүжилт олгох хууль, тогтоомжийн заалтыг чанд мөрдүүлэх арга хэмжээ авах;
- Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлсэн барилга, байгууламжийн угсралтын ажлыг хангалтгүй гүйцэтгэж ирсэн байгууллага, аж ахуйн нэгжийн нэрийг “Хар жагсаалт”-д оруулж, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төсөл, арга

хэмжээний худалдан авах үйл ажиллагаанд оролцуулахгүй байх арга хэмжээг хууль тогтоомжид нийцүүлэн авч хэрэгжүүлэх;

- Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлт, санхүүжилт, хяналтыг сайжруулах, аудитаар илэрсэн зөрчлийг арилгах, таслан зогсоох албан даалгавар гаргаж хэрэгжилтийг хангуулах.

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагч нарт:

- Барилга угсралтын ажлын хэрэгжилт хангалтгүй дуусаагүй барилга байгууламж, төсөл, арга хэмжээг анхны төсөвт өртөгт багтаан гүйцэтгэлийг хангуулах зохион байгуулалтын тодорхой арга хэмжээ авах;
- Санхүүжилт батлагдаагүйгээс он дамжин дуусаагүй орхигдсон ч үргэлжлүүлэх боломжтой төсөл, арга хэмжээний үлдэгдэл санхүүжилтийг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэхээр тусгах асуудлыг холбогдох байгууллагатай хамтран шийдвэрлэх;
- Дуусаагүй, орхигдсоноос үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх боломжгүй болсон барилга байгууламжийн зориулалт, барилгын ажлын чанар байдлыг нягтлан үзэж, цаашид хэрхэн ашиглах талаар санал боловсруулж холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу шийдвэрлүүлэх;
- Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээний хэрэгжих, ашиглалтад оруулах хугацаа, санхүүжилтийн хэрэгцээ шаардлагыг оновчтой, зөв, тооцож төлөвлөх, төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөвлөлтийн шаардлагыг мөрдөж ажиллах;
- Барилга угсралтын ажлын бодит гүйцэтгэлээс илүү санхүүжилт олгосон, гэрээний үүргээ хэрэгжүүлэлгүй барилга, байгууламжийн угсралтын ажлыг дутуу орхиж улсад их хэмжээний хохирол учруулсан албан тушаалтан, холбогдох байгууллагыг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлж хохирлыг барагдуулах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх;
- Тайланд дурдагдсан төсөл, арга хэмжээ бүрээр хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө гаргаж, биелэлтийг Үндэсний аудитын газарт 2019 оны эхний хагас жилд багтаан ирүүлэх.

ДУУСААГҮЙ ОРХИГДСОН ЦААШИД ҮРГЭЛЖЛҮҮЛЭН БАРЬЖ, АШИГЛАЛТАД ОРУУЛАХ БОЛОМЖТОЙ ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЖАГСААЛТ

/сая төгрөг/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	ТЕЗ	Байршил	Төсвийн тухай хуулиарх			Гэрээний дүн	Олгосон нийт санхүүжилт		БУА-ын гүйцэтгэл хувь	Гүйцэтгэгч
				Хэрэгжих хугацаа		Төсөвт өртөг		Мөнгөн дүн	Хувь		
				Эхлэх	Дуусах						
1	Хүүхэд залуучуудын соёл үйлчилгээний цогцолбор, усан бассейн байгуулах ажил /Архангай, Эрдэнэбулган сум/	БСШУСС	Архангай	2013	2017	1,762.1	1,732.1	1,524.6	88.0	85.0	Эбо сервис ХХК
2	Спорт цогцолбор /Дорноговь, Хатанбулаг/	БСШУСС	Дорноговь	2013	2017	913.4	913.4	866.8	94.9	80.0	Арвин сүлжээ ХХК
3	Спорт цогцолборын өргөтгөл, усан бассейны /Дорнод, Хэрлэн сум/	БСШУСС	Дорнод	2011	2015	910.3	1,770.3	384.4	21.7	20.0	Билэг ХХК
4	Соёлын төв, захирагчийн албаны барилга /Сэлэнгэ аймаг, Орхонтуул сум/	БСШУСС	Сэлэнгэ	2012	2017	1,496.0	1,510.7	1,575.3	104.3	80.0	Тарнийн арцат уул ХХК
5	Хан Хэнтий чуулгын барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/	БСШУСС	Хэнтий	2011	2017	8,353.7	8,189.6	8,189.6	100.0	80.0	Хөвсгөл геологи ХК, Макс майнд ХХК
6	Спорт цогцолбор, усан бассейны барилга, 700 суудал /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	БСШУСС	Баянхонгор	2014	2014	900.0	899.0	810.0	90.1	30.0	Мон хурд ХХК
7	Спорт цогцолборын барилга, 700 суудал /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	БСШУСС	Сүхбаатар	2010	2013	1,602.6	1,601.3	1,200.0	74.9	35.0	Лайт капитал хаус ХХК
8	Сургуулийн барилга, 640 суудал /УБ, БЗД, 11-р хороо, 126 дугаар сургууль/	БСШУСС	Улаанбаатар	2011	2017	3,266.8	3,266.8	2,808.8	86.0	90.0	Немон ХХК
9	Спорт заалны барилга /61 дүгээр сургууль /УБ, ЧД/	БСШУСС	Улаанбаатар	2012	2018	1,599.5	1,050.0	772.4	73.6	30.0	Вайт мүүд лайт ХХК
10	Барилгын материалын лабораторийн барилга /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	БХБС	Өмнөговь	2014	2017	999.9	999.9	942.7	94.3	85.0	Макс майнд ХХК
11	Улаанбаатар хотын бохир усны Туул-1 коллекторын шугам угсралтын ажил /УБ/	БХБС	Улаанбаатар	2012	2017	13,746.2	12,904.1	12,213.1	94.6	65.0	Бридж констракшн ХХК
12	14 дүгээр хорооллын бохир усны ф200/300мм-ийн 1128 метр, ф300 мм-ийн 1185 метр шугамын зураг төсөв, барилга угсралтын ажил, Цэвэр усны ф150-250 мм-ийн 2103 метр, ф125/200 мм-ийн 1065 метр шугамын зураг төсөл, барилга угсралтын ажил	БХБС	Улаанбаатар	2015	2017	1,596.0	778.7	387.8	49.8	50.0	Моннис урбан девелопмент ХХК, Бүрд констракшин ХХК, Эрчим концерн ХХК, Эй-Би-Жи Энерго ХХК, Мон-Энержи консалт ХХК
13	14 дүгээр хорооллын ус дулаан дамжуулах төв 4 ш, ф200/300мм-ийн 1134 метр, ф125/250мм 2239 метр шугамын зураг төсөв, барилга угсралтын ажил	БХБС	Улаанбаатар	2014	2017	3,480.3	3,480.3	1,881.6	54.0	54.0	Моннис урбан девелопмент ХХК, Бүрд констракшин ХХК, Эрчим концерн ХХК, Мон-Энержи консалт ХХК
14	СХД-ийн 10 дугаар хороо, Усан хангамж ф32/150мм-ийн 871 метр шугам, ариутгах татуургын ф300мм-ийн голчтой 1246 метр шугамын угсралтын ажил	БХБС	Улаанбаатар	2015	2015	858.0	858.0	270.3	31.5	20.0	Назу проперти ХХК, Дорнын талст ХХК, Ховдын тулга ХХК-иудын түншлэл
15	СХД-ийн 10 дугаар хороо, Дулааны ф65/200мм-ийн голчтой 924 метр шугамын зураг төсөл, барилга угсралтын ажил	БХБС	Улаанбаатар	2015	2015	754.0	754.0	226.2	30.0	0.0	Назу проперти ХХК, Дорнын талст ХХК, Ховдын тулга ХХК-иудын түншлэл
16	Үйлчилгээний төвийн барилга /Сэлэнгэ, Ерөө сум/	БХБС	Сэлэнгэ	2012	2015	250.0	249.6	250.0	100.2	50.0	СБУ ХХК
17	Гэр хорооллын бохир усны 2.4 км шугам /Сэлэнгэ, Сайхан сум/	БХБС	Сэлэнгэ	2012	2014	268.0	238.9	235.8	98.7	79.2	Зориг конструктор ХХК
18	"Сумын төвийн шинэчлэл" /Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан/	БХБС	Сүхбаатар	2014	2018	5,000.0	5,000.0	4,391.2	87.8	85.0	Монгол дайвин ХХК
19	Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Дорнод, Баян-Уул/	БХБС	Улаанбаатар	2014	2018	5,000.0	5,000.0	4,008.6	80.2	90.0	Монгол дайвин ХХК
20	Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Хэнтий, Биндэр сум/	БХБС	Хэнтий	2014	2018	5,000.0	5,000.0	4,598.2	92.0	90.0	Монгол дайвин ХХК
21	Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /Хөвсгөл, Мөрөн/ баригдах 800 айлын цэвэр усан хангамж, ариутгах татуургын инженерийн шугам сүлжээний барилга угсралтын ажил	БХБС	Хөвсгөл	2013	2018	5,000.0	5,000.0	4,000.2	80.0	71.0	Монгол дайвин ХХК
22	Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/	БХБС	Говь-Алтай	2014	2018	5,000.0	5,000.0	3,497.8	70.0	49.0	Мандал голомт ХХК

Хавсралт 1-ийн үргэлжлэл

23	220 кВ-ын Сонгино дэд станцаас 110 кВ-ын Зайсан дэд станц хүртэлх 110 кВ-ын 50 км, 2 хэлхээт цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын зураг, барилга угсралтын ажил	ЭХС	Улаанбаатар	2012	2016	9,000.0	8,739.5	8,155.6	93.3	90.0	ЭХБУТ ХХК
24	Сонгино 220/110/35 кВ-ын 2*125 МВА дэд станц, 220 кВ-ын 10 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугам /Улаанбаатар/	ЭХС	Улаанбаатар	2012	2016	19,500.3	18,197.9	17,015.3	93.5	90.0	ЭХБУТ ХХК
25	Дулааны цахилгаан станц 4-өөс У-18 хүртэлх /Москва хорооллын урд тал хүртэл/ 4.2 км, ф800-ийн голчтой дулааны шугамын барилга угсралтын ажил /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	ЭХС	Улаанбаатар	2014	2017	16,987.3	16,987.3	15,172.7	89.3	78.0	БСД-ОД ХХК
26	12 а магистраллийн ТК-1211 цэгээс урагш гарсан 2 ф 400 мм голчтой шугамыг 2 ф 500 мм болгон өргөтгөх, 3*500*70 хүчин чадалтай шинээр даралт өргөх насос станц барих, зургийн хамт /Улаанбаатар/	ЭХС	Улаанбаатар	2015	2016	7,296.0	6,527.0	5,801.3	88.9	88.0	Альянс-Тех ХХК
27	Ирээдүй цогцолбор хорооллын дулааны 4100 метр гол шугам, 6 ширхэг дулаан дамжуулах төвийн зураг төсөл, барилга угсралтын ажил	ЭХС	Улаанбаатар	2013	2016	9,267.0	9,267.0	8,539.4	92.1	77.0	Мегаватт ХХК
28	Сүхбаатар дүүргийн 15-р хорооны Ахмадын сувилалыг өргөжүүлж өвлийн барилга байгууламж барих ажил /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	ХНХС	Улаанбаатар	2011	2015	710.0	775.7	787.7	101.5	73.2	Голланд байшин ХХК
29	Хөдөө аж ахуйн Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн хичээлийн байр /Орхон, Баян-Өндөр сум/	ХНХС	Орхон	2013	2017	2,162.0	2,161.6	185.5	8.6	5.0	Хасуу цамхаг ХХК
30	Эмнэлгийн барилга, 10 ор /УБ, БЗД, Хонхор тосгон/	ЭМС	Улаанбаатар	2012	2015	773.2	737.2	737.2	100.0	90.0	МД Констракшн ХХК, ХГ ХХК
31	Шонхор хүүхдийн зуслангийн Соёлын төвийн барилга /Сэлэнгэ аймаг, Мандал сум/	БХС	Сэлэнгэ	2013	2013	162.6	162.6	132.0	81.2	35.0	БХАҮН ТӨААТУГ
32	Аймгийн төвийн 2 км автозам /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	ЗТХС	Баянхонгор	2012	2015	910.3	910.3	682.3	75.0	60.0	Их монголын барилга ХХК
33	"Боршоо" Олон улсын худалдааны төвийн барилга угсралтын ажил /Увс, Давст сум/	ХХААХҮС	Увс	2011	2012	400.0	400.0	271.6	67.9	30.0	Амарсанаа ХХК
34	Дүүргүүдийн прокурорын нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УЕП	Улаанбаатар	2013	2015	16,000.0	8,000.0	2,405.9	30.1	15.0	Цаст констракшн ХХК, Зүр констракшн ХХК-ийн консерциумын нэгдэл
35	Дүүргүүдийн шүүхийн нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	ШЕЗ	Улаанбаатар	2013	2017	36,000.0	10,600.0	4,964.4	46.8	10.0	Зүр констракшн ХХК, Цаст констракшн ХХК-ийн консерциум
36	ЗДТГ-ын контор /Завхан, Их-Уул/	ЗГХЭГ	Улаанбаатар	2013	2018	970.0	970.0	220.0	22.7	25.0	ЧБББ ХХК
37	Төрөх эмнэлэг 50 ор /Дорноговь, Сайншанд/	ЭМС	Дорноговь	2011	2017	1,719.9	1,285.7	1,285.7	100.0	50.0	Мон Инж Бар ХХК
38	Төв халхын дуулалт жүжгийн театрын барилга /Дундговь, Сайнцагаан сум/	БСШУСС	Дундговь	2011	2014	6,800.0	6,800.0	2,040.0	30.0	15.0	Суурь ХХК
39	Сумын төвийн шинэчлэл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх эмнэлгийн барилга, 100 ор /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	БХБС	Дорноговь	2013	2017	5,000.0	4,056.0	3,423.1	84.4	81.0	Арвис интернэшнл ХХК
НИЙТ ДҮН						201,415.4	162,774.5	126,855.1	74.4	57.2	

Хавсралт 2

ДУУСААГҮЙ ОРХИГДСОН ТОДОРХОЙ АСУУДЛЫГ ШИЙДВЭРЛЭХ ХҮРТЭЛ
ҮРГЭЛЖЛҮҮЛЭХ БОЛОМЖГҮЙ ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ СУДАЛГАА

/сая төгрөг/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	ТЭЗ	Төсвийн тухай хуулиарх			Гэрээний дүн	Олгосон нийт санхүүжилт		БУА-ын гүйцэтгэл хувь	Гүйцэтгэгч	Хойшлуулах шалтгаан
			Хэрэгжих хугацаа		Төсөвт өртөг		Мөнгөн дүн	Хувь			
			Эхлэх	Дуусах							
1	Бага сургуулийн шинэ барилга /Баянхонгор, Бууцагаан сум/	БСШУСС	2012	2012	500.0	939.5	475.0	50.6	30.0	Бүтээлч шинэ сонголт ХХК	Хэрэгцээ, шаардлага байхгүй болсон тул зориулалтыг
2	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Баянхонгор, Бууцагаан сум/	БСШУСС	2008	2012	664.7	869.7	252.6	29.0	20.0	Оорцог уул ХХК	Хэрэгцээ, шаардлага байхгүй болсон тул зориулалтыг өөрчлөх
3	Соёл амралтын хүрээлэн байгуулах, багц 3-усан оргилуур, усан хангамжийн ажил /Говь-Алтай/	БСШУСС	2015	2016	176.0	176.0	100.0	56.8	80.0	Ус-Алтай ХХК	Усан хангамжийн асуудлыг шийдвэрлэх хүртэл
4	Гэр хорооллын дахин төлөвлөлт, инженерийн дэд бүтцийн барилга угсралтын ажил /30 хороо, Хилчин хотхон /УБ, СХД/	БХБС	2013	2016	5,000.0	5,000.0	4,500.0	90.0	40.0	Монгол дайвин ХХК	Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлэн шалгуулж байна.
5	Сумын төвийн шинэчлэл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх соёл, спортын цогцолборын барилга, 700 суудал /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	БХБС	2013	2019	5,844.1	5,844.1	2,668.4	45.7	47.0	Фронт гейт ХХК	Хууль, хяналтын байгууллагад шалгуулж байна.
6	Хаалттай хуваарилах байгууламж 7-ийн өргөтгөл, 2 дугаар үе шатны ажил /Улаанбаатар/	ЭХС	2015	2016	1,800.0	1,431.1	821.6	57.4	59.8	Бумбод ХХК	Ардчиллын өргөөний барилга баригдах хүртэл
7	Хог боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулах ажил /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	БОАЖС	2012	2013	10,000.0	9,793.2	5,721.6	58.4	27.7	Органик солюшнс монголиа ХХК	Хуулийн байгууллагаар шалгагдаж байгаа
НИЙТ ДҮН					23,984.8	24,053.6	14,539.2	55.4	43.5		

ДУУСААГҮЙ ОРХИГДСОН БАРИЛГУУДЫН ГҮЙЦЭТГЭГЧИД ОЛГОСОН ИЛҮҮ
САНХҮҮЖИЛТИЙН СУДАЛГАА

/сая төгрөг/

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	ТЕЗ	Төсвийн тухай хуулиарх			Гэрээний дүн	Олгосон нийт санхүүжилт		БУА-ын гүйцэтгэл хувь	Илүү олгосон санхүүжилтийн дүн	Гүйцэтгэгч
			Хэрэгжих хугацаа		Төсөвт өртөг		Мөнгөн дүн	Хувь			
			Эхлэх	Дуусах							
1	Соёлын төв, захирагчийн албаны барилга /Сэлэнгэ аймаг, Орхонтуул сум/	БСШУСС	2012	2017	1,496.0	1,510.7	1,575.3	104.3	80.0	382.4	Тарнийн арцат уул ХХК
2	Хан Хэнтий чуулгын барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/	БСШУСС	2011	2017	8,353.7	8,189.6	8,189.6	100.0	80.0	1,637.9	Хөвсгөл геологи ХК, Макс майнд ХХК
3	Бага сургуулийн шинэ барилга /Баянхонгор, Буцаагаан сум/	БСШУСС	2012	2012	500.0	939.5	475.0	50.6	30.0	97.7	Бүтээлч шинэ сонголт ХХК
4	Спорт цогцолбор, усан бассейны барилга, 700 суудал /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	БСШУСС	2014	2014	900.0	899.0	810.0	90.1	30.0	486.8	Мөн хурд ХХК
5	Спорт цогцолборын барилга, 700 суудал /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	БСШУСС	2010	2013	1,602.6	1,601.3	1,200.0	74.9	35.0	479.3	Лайт капитал хаус ХХК
6	Төв халхын дуулалт жүжгийн театрын барилга /Дундговь, Сайнцагаан сум/	БСШУСС	2011	2014	6,800.0	6,800.0	2,040.0	30.0	15.0	306.0	Суурь ХХК
7	Спорт заалны барилга /61 дүгээр сургууль /УБ, ЧД/	БСШУСС	2012	2018	1,599.5	1,050.0	772.4	73.6	30.0	336.5	Вайт мүүд лайт ХХК
8	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Баянхонгор, Буцаагаан сум/	БСШУСС	2008	2012	664.7	869.7	252.6	29.0	20.0	22.8	Оорцог уул ХХК
9	Барилгын материалын лабораторийн барилга /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	БХБС	2014	2017	999.9	999.9	942.7	94.3	85.0	87.5	Макс майнд ХХК
10	Улаанбаатар хотын божир усны Туул-1 коллекторын шугам угсралтын ажил /УБ/	БХБС	2012	2017	13,746.2	12,904.1	12,213.1	94.6	65.0	3,620.6	Бридж констракшн ХХК
11	СХД-ийн 10 дугаар хороо, Усан хангамж ф32/150мм-ийн 871 метр шугам, ариутгах татуургын ф300мм-ийн голчтой 1246 метр шугамын угсралтын ажил	БХБС	2015	2015	858.0	858.0	270.3	31.5	20.0	31.1	Назу проперти ХХК, Дорнын талст ХХК, Ховдын тулга ХХК-иудын түншлэл
12	СХД-ийн 10 дугаар хороо, Дулааны ф65/200мм-ийн голчтой 924 метр шугамын зураг төсөл, барилга угсралтын ажил	БХБС	2015	2015	754.0	754.0	226.2	30.0	0.0	67.9	Назу проперти ХХК, Дорнын талст ХХК, Ховдын тулга ХХК-иудын түншлэл
13	Үйлчилгээний төвийн барилга /Сэлэнгэ, Ерөө сум/	БХБС	2012	2015	250.0	249.6	250.0	100.2	50.0	125.4	СБУ ХХК
14	Гэр хорооллын божир усны 2.4 км шугам /Сэлэнгэ, Сайхан сум/	БХБС	2012	2014	268.0	238.9	235.8	98.7	79.2	46.0	Зориг конструктор ХХК
15	Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /Хөвсгөл, Мөрөн/ баригдах 800 айлын цэвэр усан хангамж, ариутгах татуургын инженерийн шугам сүлжээний барилга угсралтын ажил	БХБС	2013	2018	5,000.0	5,000.0	4,000.2	80.0	71.0	360.2	Монгол дайвин ХХК
16	Сумын төвийн шинэчлэл төсөл /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/	БХБС	2014	2018	5,000.0	5,000.0	3,497.8	70.0	49.0	733.0	Мандал голомт ХХК
17	Гэр хорооллын дахин төлөвлөлт, инженерийн дэд бүтцийн барилга угсралтын ажил /30 хороо, Хилчин хотхон /УБ, СХД/	БХБС	2013	2016	5,000.0	5,000.0	4,500.0	90.0	40.0	2,250.0	Монгол дайвин ХХК
18	Дулааны цахилгаан станц 4-өөс У-18 хүртэлх /Москва хорооллын урд тал хүртэл/ 4.2 км, ф800-ийн голчтой дулааны шугамын барилга угсралтын ажил /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	ЭХС	2014	2017	16,987.3	16,987.3	15,172.7	89.3	78.0	1,717.2	БСД-ОД ХХК
19	Ирээдүй цогцолбор хорооллын дулааны 4100 метр гол шугам, 6 ширхэг дулаан дамжуулах төвийн зураг төсөл, барилга угсралтын ажил	ЭХС	2013	2016	9,267.0	9,267.0	8,539.4	92.1	77.0	1,293.6	Меговатт ХХК
20	Сүхбаатар дүүргийн 15-р хорооны Ахмадын сувилалыг өргөжүүлж өвлийн барилга байгууламж барих ажил /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	ХНХС	2011	2015	710.0	775.7	787.7	101.5	73.2	223.3	Голланд байшин ХХК
21	Эмнэлгийн барилга, 10 ор /УБ, БЗД, Хонхор тосгон/	ЭМС	2012	2015	773.2	737.2	737.2	100.0	90.0	73.7	МД Констракшн ХХК, ХГ ХХК
22	Төрөх эмнэлэг 50 ор /Дорноговь, Сайншанд/	ЭМС	2011	2017	1,719.9	1,285.7	1,285.7	100.0	50.0	642.9	Мөн Инж Бар ХХК
23	Шонхор хүүхдийн зуслангийн Соёлын төвийн барилга /Сэлэнгэ аймаг, Мандал сум/	БХС	2013	2013	162.6	162.6	132.0	81.2	35.0	61.0	БХАҮН ТӨААТҮГ
24	Аймгийн төвийн 2 км автозам /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	ЗТХС	2012	2015	910.3	910.3	682.3	75.0	60.0	102.0	Их монголын барилга ХХК
25	"Боршоо" Олон улсын худалдааны төвийн барилга угсралтын ажил /Увс, Давст сум/	ХХААХҮС	2011	2012	400.0	400.0	271.6	67.9	30.0	102.9	Амарсанаа ХХК
26	Дүүргүүдийн прокурорын нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	УЕП	2013	2015	16,000.0	8,000.0	2,405.9	30.1	15.0	362.7	Цаст констракшн ХХК, Зүр констракшн ХХК-ийн консерциумын нэгдэл
27	Дүүргүүдийн шүүхийн нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	ШЕЗ	2013	2017	36,000.0	10,600.0	4,964.4	46.8	10.0	1,828.6	Зүр констракшн ХХК, Цаст констракшн ХХК-ийн консерциум
28	Хөг боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулах ажил /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	БОАЖС	2012	2013	10,000.0	9,793.2	5,721.6	58.4	27.7	1,757.9	Органик солиошнс монголиа ХХК
НИЙТ ДҮН					146,722.9	111,783.3	82,151.5			19,236.7	

ХӨНДЛӨНГИЙН МЭРГЭЖЛИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ДҮГНЭЛТЭЭР ДУУСААГҮЙ ОРХИГДСОН
БАРИЛГУУДАД ИЛЭРСЭН ЗӨРЧИЛ, ЗӨРЧИЛЫГ АРИЛГАХ ТАЛААР АВАХ АРГА
ХЭМЖЭЭНИЙ ЖАГСААЛТ

№	Төсөл, арга хэмжээний нэр	Барилга байгууламжид гарсан согогийн талаар	Зөрчлийг арилгах талаарх зөвлөмж
1	Соёл амралтын хүрээлэн байгуулах ажил, багц 3, усан оргилуур, усан хангамжийн ажил /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	Усан оргилуурын суурийн бетонд ан цав гарсан, гадаргаасаа карбонийн өгөршилд орж эхэлсэн	Суурийн бетоны гадаргууд гарсан ан цавыг цементэн зуурмагаар бөглөх, суурийн гадаргууд шавардлага хийж хамгаалах
2	Спорт цогцолборын өргөтгөл, усан бассейн /Дорнод, Хэрлэн сум/	Дутуу баригдсан барилгын металл бүтээц хэвийн боловч холбоосуудыг тайрч авсан, төмөрбетон баганын арматур зэвэрч эхэлсэн, угсраатай 2 хавиргат хавтан ашиглалтын шаардлага хангахгүй байна. Бассейны бетоны бат бэх төслийн шаардлага хангахгүй, онгоцны хананд босоо ан цав үүссэн.	Хучилтын металл татангын холбоосуудыг гүйцээж угсрах -Хучилтын метал бүтээцүүд (татанга, холбоос) –ийг шинээр будах -Төмөрбетон багананд үүссэн ан цавыг бетоны цавуугаар бөглөх, заавал шавардах хэрэгтэй. -Онгоцны бетоны бат бэх зураг төслөөс бага байгаа боловч арматурчлал нь илүү хийгдсэн учир В15 ангийн бетоной байх үед Онгоцны бат бэх, тогтворын тооцоог хийж шалгах хэрэгтэй, хэвийн бол цаашид ашиглах боломжтой. Хэрвээ хангахгүй бол буулгах, эсвэл хүчитгэх арга хэмжээ авах. -Хананд үүссэн ан цавыг бетоны тусгай цавуу (Hilti, Sika г.м фирмүүд Монголд байгаа) –гаар бөглөх
3	Соёлын төв, захирагчийн албаны барилга /Сэлэнгэ, Орхонтуул сум, Рашаант тосгон/	Барилгын сендвичин дээврийн хаяагаар цоорхой, тэнгэр харагдаж, дээвэр, ханын заадлаар дулаан алдагдаж байна. Барилгын угсралт, засал чимэглэлийн ажил хийгдсэн боловч дулаалгын ажил муу хийгдсэнээс болж хана, таазаар цантаж, мөөгөнцөр ургасан байна.	Хана, дээврийн дулаалгын материалыг солих эсвэл хана, дээврийн дулаалгын материалыг хатааж, шинээр ус, чийгнээс хамгаалах арга хэмжээ авах. Барилгын дотор засал чимэглэлийн ажлыг шинээр сэргээн засварлах. Үзвэрийн заалны сандвичиний цоорхойг хөөсөөр сайтар бөглөж, усны хамгаалалт хийх.
4	Төв халхын дуулалт жүжгийн театрын барилга/Дундговь, Сайнцагаан/	Барилгын суурийн нүхийг хөрсний хөлдөлт-гэсэлтийн болон чийгийн өөрчлөлтийн хэд хэдэн мөчлөгт нээлттэй байдлаар орхисны улмаас буурь болох улаан өнгөтэй шавар хөрс сийрэгжиж, улмаар бат бэх, хэв гажилтын үзүүлэлтүүд нь буурч, одоо угсраад буй сууриуд жигд бус суултанд орох нөхцөл бүрдсэн. Бүтээцийн цутгалтыг нягт нямбай хийгээгүй, хэв хашмалын хөшүүн чанар хангалтгүйгээс зарим суурийн шатлалуудын ирмэг гадагш цүлхийж муруйлт үүсгэсэн, нягтруулалтыг гүйцэд хийгээгүйгээс бетон зуурмагийн дүүргэгч болон цементийн сүү ялгарч бүтээцийн гадаргуу арзгар болж, зарим хэсэгт нь ан цав үүссэн, гаднын биет оруулан цутгаж огтлолын сулрал үүсгэсэн, хүйтний улиралд цутгалт хийхдээ хөлдөлтөөс хамгаалах арга хэмжээ аваагүйгээс зарим хэсэгт хөлдсөн, бүтээцүүдийн ажлын арматур жигд бус алхамтайгаар байрласан, зарим гаргалгаа арматурыг хамгаалалтгүй орхисноос коррозид орж бетоной барьцалдах боломжийг бууруулсан, эргэдэг тайзны суурийн элементүүдийн эгц босоо байдал алдагдаж хазайсан, зарим суурийн шатлалуудад агшилт, тэлэлтээс үүдэлтэй ан цав гарсан, суурийн холбоос бүсний огтлолд олон тооны хөндлөн ан цав гарч тасралт үүссэн.	Буурь хөрсний шинж чанар ус чийгийн өөрчлөлтөд эмзэг байгаа байдлыг харгалзан үзэж барилгын газар доорх хэсгийн цутгалтыг гүйцээж, суурийн хажуугийн булаасыг нэн даруйд хийх, барилгын талбайн орчинд ус хуримтлагдах нөхцөлийг арилгах. Суурь, ханын хөлдөлтөд нэрвэгдсэн хэсгийг хэсэгчлэн буулгаж, засварлах, эргэдэг тайзны хазайлттай сууриудыг буулгаж, шинэчлэх, суурийн гүн ан цав бүхий хэсгийг буулгаж, нөхөөс хийх, ан цаваар таслагдсан төмөрбетон бүс, суурийн холбоосуудыг буулгаж шинээр цутгах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх. Барилгын газраас дээшхи бүтээцүүдийг цутгахдаа дүгнэлтэд дурьдсан зөрчил дутагдлуудыг давтахгүй байх талаар зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах. Хэт их зэврэлттэй байгаа арматуран сараалжийг солих, хамгаалалтгүй ил орхисноос зэвэрсэн арматурын зэвийг арилгаж байж дараачийн шатны ажлыг эхлэх.
5	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Баянхонгор, Бууцагаан сум/	Ил задгай нөхцөлд олон жил оршсон бетонд карбоний өгөршилт /шохойжилт/ явагдах магадлалтай тул Фенолфталеины уусмал түрхэж шалгахад өнгөний хувирал үзүүлэхгүй /чернилэн ягаан өнгө гарах ёстой/ байгаа нь гадаргуугаасаа өгөршиж /шохойжиж/ эхэлснийг харуулж байна	Цаашид уг процессыг даамжруулахгүй байхын тулд гадаргууд шавардлага хийж, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг яаралтай авах. Газар хөдлөлийн үед эрсдэлтэй байдал үүсгэх тул барилга угсралтын ажлыг үргэлжлүүлэхдээ хүчитгэл хийх
6	Спорт цогцолборын барилга, 700 суудал /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум/	11-А-Б дамнуруу, 2-3-А-Б тэнхлэгийн хучилтын хэв гажилт хотойлт нь БНБД 52-01-10-ын 6.5.5 /БД 52-105-10-ын 7.3.3/-д заасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс их байна. Барилгын төмөрбетон бүтээцийн бетон бат бэх зураг төслөөр өгсөн В20 ангийн бетоны шаардлагыг 8-Б тэнхлэгийн багана, 17-А-Б, 11-10-Б-В тэнхлэгийн дамнуруу, 4-5-А-Б, 17-18-А-Б, 11-10-Б тэнхлэгийн хучилт хангахгүй байна. Заалны талбайн төмөрбетон хучилтын бетон хөлдөж, нилэнхүйдээ үйрч, бутран эвдэрсэн байгаа нь БНБД 52-01-10, БД 52-105-10-ийн бат бэх, ашиглалтын үеийн шаардлага хангахгүй байна. Мөн дамнуруу, баганын арматур зэвэрсэн байна. Барилгын ханын бүтээцэд 0,2-110 мм хүртэл өргөнтэй ан цавууд үүссэн ба зарим ханын ан цав нь хоёр талдаа нэвт байдалтай байна. Б-14-15 тэнхлэгийн хана нь хөндлөн чиглэлдээ 5 см хүртэл хазайж ангайсан байна.	Хөлдөж эвдэрсэн төмөрбетон хучилт болон зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс их хотойлттой байгаа болон бат бэх муу даацын бүтээц дамнурууг хүчитгэх шаардлагатай. Хүчитгэлийн зургийг зураг төслийг зохиогч боловсруулна. Хучилтын бетоны бат бэх зураг төслийн шаардлагыг хангахгүй учир зарим хэсгийг буулгах Ан цав үүссэн, хазайж, ангайсан дотор хануудыг буулгах буюу хүчитгэх шаардлагатай. Үүссэн ан цавыг элс цементэн зуурмагаар бөглөх эсвэл Sika фирмийн ан цавыг бөглөх хуурай хольцыг ашиглан бөглөж бэхжүүлж, нэгэн төрлийн болгосны дараа тортой шавардлагаар хүчитгэх. Багана, дамнурууны арматурыг алчуураар арчих эсвэл сойзоор цэвэрлэж угсралтад ашиглах.

Хавсралт 4-ийн үргэлжлэл

7	Соёл, спорт цогцолборын барилга /Дорноговь, Хатанбулаг сум/	Барилгын 1-р давхрын И-8/9 тэнхлэг дээрх хамар хананд суурийн жигд бус суултын нөлөөгөөр таазнаас шал хүртэл ташуу чиглэлээр үргэлжилсэн нэвт ан цав гарсан, заалны баруун нүүр талын хананд дээврийн шувуун нурууны голд, мөн хойд нүүр талын хананд дамнуруу тулсан тулаасын доор ханын дээд хэсэгт босоо чиглэлтэй ан цавууд гарсан, заалны зүүн хойд булангийн орчимд хана-баганын заагаар цуурч заадас гарсан, зүүн талын хананд ташуу чиглэлийн ан цав гарсан, хамар ханан дахь хаалганы нүхний дээд ирмэгээс өргийн заадсыг даган хэвтээ ан цав гарсан нь буурь болох хөөлттэй шавар хөрсний хөөлт-агшилтын нөлөөгөөр сууринд жигд бус суулт үүссэнтэй холбоотой байх магадлалтай байна.	Цаашид хануудын хагарлын шалтгааныг нарийвчлан судалсны үндсэн дээр холбогдох арга хэмжээг авах
8	Бага сургуулийн шинэ барилга /Баянхонгор, Бууцагаан сум/	Бетоны бат бөх зураг төслийн шаардлагыг хангаж байна. Харин вариацийн коэффициентын утга харьцангуй өндөр байгаа нь бат бөх жигд бус тархалттай байгааг харуулж байна. Араг бүтээцийн элементүүдийг цутгахдаа бетон зуурмагийг сайтар доргиулж нягтруулаагүйгээс хэд хэдэн төрлийн согог гарсан байна. Тухайлбал, дамнурууны их биед цутгадаагүй хөндий нүх үүсэж огтлолын сулрал бий болгосон, хэв хашмалд арматурын сараалжийг байрлуулахдаа хамгаалалтын бетон үеийг зураг төслийн дагуу гаргаагүйгээс арматур ил гаран цутгагдаж, улмаар бетон дотроо зэвэрч эхэлсэн, төмөрбетон элементийг цутгахдаа гаднын биет, тухайлбал мод оруулан цутгаснаас хөндлөн огтлолд сулрал үүсгэж, зарим тохиолдолд бүслүүрдсэн ан цав нээгдсэн, бетон зуурмагт хэт том ширхэглэлтэй дүүргэгч хэрэглээд доргиулалтыг гүйцэд хийгээгүйгээс дүүргэгч материал нүцгэрч ил гарсан байна.	Дурьдсан согог, дутагдлыг нарийвчлан судалсны үндсэн дээр арилгаж, шаардлагатай хэсэгт хүчитгэл бэхлэгээ хийсний дараа барилга угсралтын ажлыг үргэлжлүүлэх.
9	Спорт цогцолбор, усан бассейны барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	Баганын бетоны бат бөх зураг төслийн шаардлагыг хангаж байна. Харин ханынх бага зэрэг бага байна. Ханын зарим хэсэг муруй цутгагдсан.	Дурьдсан дутагдлууд онц ноцтой биш тул цаашдын БУА-д анхаарч ажиллах
10	Хан Хэнтий чуулгын барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/	- Барилгын зарим дамнуруу, давхрын хучилтын хотойлт нь БНБД 52-01-10-ын 6.5.5-д заасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтэрсэн - Барилгын төмөрбетон бүтээцийн бетоны бат бэх зураг төслөөр өгсөн В20 ангийн бетоны шаардлага хангахгүй. - Баганын цутгалтын үеийн алдаанаас хөндлөн огтлол жигд бус, хазайлттай - Дамнурууны арматурын хамгаалалтын үеийг бага хийсэн, зоорийн дамнуруунд үүссэн ан цав нь БНБД-52-01-10-ын 6.4.5-д заасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс их байна. - Барилгын төв хаалганы хучилт, дамнурууны бүтээц нь цутгалтын үеийн технологийн алдаанаас болж хотойж цүлхийсэн ба хотойлтын хэмжээ зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс ихээр хэтэрсэн байна. - Зоорийн давхрын зарим ханын өрөг шахагдаж, цүлхийж, хөөсөн бетон блок нь эмтэрч хагарсан, 4-7-А-Г цутгамал төмөрбетон хана цүлхийж хазайсан байна. - Барилгын шатны бүтээцийн зузаан зураг төслийн шаардлага хангахгүй нимгэн байгаа бөгөөд тэгшлэхийн тулд зузаан зуурмаг дэвсэж, зарим хэсэгт мод хавчуулсан нь бүтээцийн хүлээн авах ачааллыг нэмэгдүүлж байна. - Барилгын тайз, гол заалны хэсгийн метал татангын хоорондох орон зайн хөшүүнийг хангах доод бүсний хэвтээ холбоос, хажуугийн босоо холбоосыг хийгээгүй байна.	- Барилгын ихэнх бүтээцийн угсралтын ажил нь БНБД-52-01-10, БД 52-105-10, БНБД 52-02-05-д заасан төмөрбетон бүтээц, цутгамал бетонд тавигдах шаардлагуудыг хангахгүй байгаа тул хүчитгэх шаардлагатай байна. Хүчитгэлийн зургийг зураг төслийг зохиогч боловсруулна. - Зоорийн цүлхийж, хазайсан эвдрэлтэй хамар ханыг буулгаж, суурь цутгасны дараа өрвөл зохино.
11	Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээний ажлын хүрээнд хийгдэх 800 айлын цэвэр усан хангамж, ариутгах татуургын инженерийн шугам сүлжээний барилга угсралтын ажил /Хөвсгөл, Мөрөн/	6-р багт усан хангамж болон ариутгах татуургын ажлын гүйцэтгэл хангалгүй буюу шугам хоолойг дахин ашиглах боломжгүй /газрын гадаргаас доош 60см-д суусан хэсэг, тус хорооны 60% нь ингэж хийгдсэн/, Зураг төсөл бүрэн батлагдаагүй ажил хийгдсэн.	6-р багт хийгдсэн ажлыг дахин шинээр хийлгэх шаардлагатай. Ажлыг зураг төслийг бүрэн хийгдсэний дараа ажил үргэлжлүүлэх,
12	Сумын төвийн шинэчлэл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх эмнэлгийн барилга, 100 ор /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	Барилгын төмөрбетон каркасын бетоны бат бэх зураг төслийн шаардлага хангахгүй байна. Ж-7, И-6 тэнхлэгийн баганын бат бэх бага байгаа бол А-А'-1-2 тэнхлэгийн шатны бетоны бат бэх шаардлагатай бат бэхдээ хүрэхгүй байна. Барилгын гадна чулуун өнгөлгөөний доод ирмэгийн зайг бөглөөгүй дутуу орхисон, цонхнууд хагарсан, дээврийн хар цаас урагдсан байна.	Каркасын бетоны бат бэх хүрэхгүй байгаа багануудыг хүчитгэх. Хүчитгэх тохиолдолд эрх бүхий байгууллагаар зураг төслийг хийлгэсний үндсэн дээр цаашид үйл ажиллагааг явуулах Төмөрбетон бүтээцийн ан цавыг хаах 2 аргыг санал болгож байна. 1. 0,2 мм-ээс их өргөнтэй ан цавыг BASF, Hilti, Sika фирмийн болон энэ фирмийн үйлдвэрлэдэг цавуутай адил шинж чанартай бетонд зориулсан тусгай цавуугаар наах. Цавууг хэрэглэхийн өмнө туршилт хийж шалгах 2. 0,2 мм-ээс бага өргөнтэй, нэвт биш ан цавтай дамнурууг шавардаж өнгөлөх

Хавсралт 4-ийн үргэлжлэл

13	СХД-ийн 10-р хороо, Дулааны ф65/200мм-ийн голчтой 924 метр шугамын зураг төсөл, барилга угсралтын ажил	Дулааны ачааллыг хэт багаар тооцсон.	Дулааны ачааллыг дахин хянан үзэж, шаардлагатай өөрчлөлтүүдийг зурагт төсөлд хийх.
14	Сумын төвийн шинэчлэл төсөл /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/	Зун орсон борооны үерийн улмаас сувгийн хучилт цөмөрч, үзлэгийн зарим худгийн булаас шороо усанд идэгдэн урсаж, хийгээгүй орхисон худгийн нүхний хана нурсан, үерээр урсаж ирсэн шороон зутан зарим худагт тунаж, холболт хийгдээгүй шугам хоолойд орж тагласан, үзлэгийн худгийн булаас шороо суултад орж, улмаар орчны зам талбай эвдэрсэн. Бохирын шугамын дийлэнх хэсгийг тавьсан боловч намхан амсартай хэсэг дээрх үзлэгийн худагт үерийн ус орж зарим хоолой тагларсан.	Шинээр, шинэчлэн хийх шаардлагатай
15	Сумын төвийн шинэчлэл төсөл, дулаан дамжуулах төвийн барилга /Хэнтий, Биндэр сум/	Уурын зуухны барилгын эргэн тойрны асгаас шорооны нягтруулалт сул хийгдсэнээс суурь ил гарсан ба барилгын хаяавч бетон нь ус цасанд элэгдэн эвдэрсэн.	Барилгын гэмтэж суусан хаяавчийг хуулж, ул хөрсийг элс хайрган хөрсөөр хучиж нягтруулж, байх ёстой түвшинд хүрсний дараа 1,5 м-ээс багагүй өргөнтэй, В7.5 ангийн бетоноор шинэ хаяавч хийх.
16	Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Дорнод, Баян-Уул/	1-3-В-С тэнхлэгийн арын өрөөний дээврийн ус алдалтаас замаск, шохой хуурч, чийг ихтэй байна. Гадна ханын хаяавчийн түвшинд хэвтээ ан цавтай байна.	Барилгын 1-3-В-С тэнхлэгийн дээврийн ус алдалтыг хянаж, цаашид сэргийлж, сайжруулах Ан цавыг элс цементэн зуурмагаар бөглөх
17	Лабораторийн барилга /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	-Барилгын 1-р давхрын 2-6-Е-Д тэнхлэгийн ташуу дамнурууны бетон бат бэх муу, шаардлага хангахгүй бутарсан ба дамнурууны ажлын арматур ил гарч, 2 мм хүртэл босоо ан цав үүссэн байна. -3-р давхарт 6-Е тэнхлэгийн баганын хазайлт нүдэн үзлэгээр илэрсэн ба хазайлтын хэмжээ нь зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс их байна. -Зоорийн давхрын 6-7-Е-Д тэнхлэгт байрлах шатны доод хэсэгт хөндлөн ан цав үүссэн нь арматурын хамгаалалтын үе бага хийгдсэнээс байж болно. Зоорийн давхрын 2-3-С тэнхлэгийн гадна хананд 3 мм хүртэл босоо ан цав үүссэн нь хөрсний овойлт суулттай холбоотой гэж үзэж байна.	Зураг төслийн зохиогч төмөрбетон баганын хазайлтыг бодолцон төмөрбетон каркасын тооцоог хийж, хүчитгэх шаардлагатай бол зураг төслийг боловсруулна. Барилгын хучилтын даацын бүтээцийн хэв гажилт нэмэгдэлтийг цаашид ажиглах ба ан цав үүсч, хотойлт нэмэгдсэн бол ашиглалтын явцад хэвийн нөхцөлийг хангахын тулд хүчитгэх. Барилгын шат ба ханын бүтээцэд үүссэн ан цавыг элс цементэн зуурмагаар бөглөх эсвэл Sika фирмийн ан цавыг бөглөх хуурай хольцыг ашиглан бөглөж бэхжүүлж, нэгэн төрлийн болгосны дараа тортой шавардлагаар хүчитгэх. Барилгын 1-р давхрын 2-6-Е-Д тэнхлэгийн дамнурууг зураг төсөл зохиогчийн боловсруулсан зураг төслийн дагуу хүчитгэх.
18	Сумын төвийн шинэчлэл төсөл, Дулаан дамжуулах төвийн барилга /Сүхбаатар, Эрдэнэцагаан/	Уурын зуухны барилгын хучилт, дамнурууны хотойлтын хэмжээ БНбД52,01-10-ын 6.5.5 заалтын шаардлагыг хангахгүй байна. Барилгын төмөрбетон бүтээцийн бетон бат бэх зураг төслөөр өгсөн В20 ангийн бетоны шаардлагыг хангахгүй байна. Барилгын баганын арматурын хамгаалах бетон үеийн зузаан нь хамгийн бага нь 5 мм, хамгийн ихдээ 6 мм, дамнуруун бүтээцийн арматурын хамгаалах бетон үеийн зузаан нь хамгийн бага нь 10 мм, хамгийн ихдээ 11мм байгаа нь хамгаалах бетон үе бага хийгдсэнийг харуулж байна.	Уурын зуухны 2-А-Б тэнхлэгийн дамнуруу, 1-2-А-Б тэнхлэгийн хучилтын бетоны бат бэх бага, хэв гажилт нь зөвшөөрөгдөх утгаас их байгаа тул хүчитгэх. Хүчитгэлийн зургийг зураг төслийг зохиогч боловсруулна
19	Усан хангамж ф32/150мм-ийн 871 метр шугам, ариутгах татуургын ф300мм-ийн голчтой 1,246 метр шугамын угсралтын ажил /Улаанбаатар хотын СХД-ийн 10-р хороо/	Одоо хийгдсэн байгаа бохир усны шугамын худгууд хогоор дүүрсэн, таг нь эвдэрсэн.	Худгуудыг цэвэрлэж, тагийг нь шинэчлэх

Хавсралт 4-ийн үргэлжлэл

20	Сумын төвийн шинэчлэл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх соёл, спортын цогцолборын барилга, 700 суудал /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	Барилгын каркас цутгах явцад хэв хашмалын жигд, тэгш байдал алдагдсанаас багана, дамнурууны хэлбэр болон гадаргуу жигд биш болж зураг төсөлд заасан хэмжээ алдагдсан. Баганын хэв хашмалыг хийхдээ технологийн горим баримтлаагүй, хэвний нэгэн жигд байдлыг алдагдуулснаас болж баганын хүндийн төв болон хэмжээ зөрж, зарим газарт цүлхийж хазайсан байна. Баганын залгаасын бетон нягтруулалт муу хийснээс бутарч унасан. Арматур нь ил гарсан зарим хэсгээр нь цементэн зуурмагаар өнгөлж далдалсан байдал их байна. Хучилтын хавтангийн бетоны нягтруулалт, арчилгаа муу хийснээс болж арматураа дагаж бетон нь бутарч арматур ил гарч зэврэлт өгчээ. Бетон цутгалтын үед доргиулагчийг жигд сайн хийгээгүйгээс бүтээцийн бетон арзгар, хөндий болж тэдгээрийг сүүлд нь цементэн зуурмагаар өнгөлөн дарсан байна. Дамнурууны хөндлөн арматур дагаж бетон нь хагарч ан цав үүссэн ба арматур нь цухуйж зэвэрсэн байдал их байна. Барилгыг барьж гүйцээлгүйгээр олон жил задгай хамгаалалтгүй орхисноос ил байгаа арматурууд зэвэрсэн байна. Бүтээцийн бетоны бат бэх зураг төсөлд заасан хэмжээнээс бага буюу ихэнх баганы бетоны бат бэх В15 анги байна. 2-3-ББ-ВБ тэнхлэгийн хучилтын хотойлт зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс их байна. Барилгын А блокийн зоорийн хананд суултаас 10 мм хүртэл ан цавууд үүссэн байна 5-ДБ, 5-ЕБ, 1-ДБ, 1-ГБ тэнхлэгийн баганын хазайлтууд БНБД 52-02-05-д заасан нормд заасан зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс их байна.	Барилгын угсралтын алдаа дутагдал, согор их байгаа тул цаашид уг барилгыг шууд үргэлжлүүлэн барих бололцоогүй, буулгах эсвэл хүчитгэх шаардлагатай бөгөөд хүчитгэх тохиолдолд эрх бүхий байгууллагаар зураг төслийг хийлгэсний үндсэн дээр цаашид үйл ажиллагааг явуулах
21	Үйлчилгээний төвийн барилга /Сэлэнгэ, Ерөө сум/	Барилгын баганын У1-Х1, У3-Х2, У3, Х3 тэнхлэгийн баганын тэнхлэг шилжилттэй байна. Төмөрбетон каркасын хучилтын нэг дамнуруунаас бусад дамнуруунуудын бетон цутгагдаагүй, У2 тэнхлэгийн дагуух голын баганууд дутуу хийгдсэн байна.	Барилгын төмөрбетон каркасын У1-Х1, У3-Х2, У3, Х3 тэнхлэгийн баганын хазайлтыг бодолцож зохиогч төмөрбетон каркасын тооцоог хийж, энэ багануудыг хүчитгэх эсэхийг шийдвэрлэх Голын баганын бетоныг үргэлжлүүлэн цутгах үед нэмэлт хүчитгэлийн арматурыг хэрэглэх
22	Гэр хорооллын бохир усны 2,4 км шугам /Сэлэнгэ аймаг, Сайхан сум/	Бохирын шугам сүлжээний угсралтын ажлыг батлагдсан зураг төслийн дагуу хийсэн байна. Гэвч зураг төсөлд хөрсний шинжилгээний дүгнэлт бодит байдалтай зөрсөн байна.	Бохирын цуглуулах шугам сүлжээний худгуудыг засварлах, хог шороог зайлуулж цэвэрлэх, худгийн тагийг гүйцээж угсрах. Бохирын шугам сүлжээний худгийн амсар нь газрын гадаргаас дээш байрласан худгуудын ханыг шороогоор гаднаас эргүүлэн булж, хөлдөлтийн гүний өндрийг өсгөх. Бохирын өргөх станцын барилга, өргөх худгуудыг шинээр барих, хийх
23	Гэр хорооллын дахин төлөвлөлт, инженерийн дэд бүтцийн барилга /Улаанбаатар, СХД-ийн 30 дугаар хороо, Жилчин хотхон/	Зураг төслийн баталгаажилтын нэгдсэн дүгнэлт гараагүй, зурагт төлөвлөсөнөөр угсралтын ажил хийгээгүй.	Зураг төслийг баталгаажуулах. Зурагт төлөвлөсөнөөр угсралтын ажлыг хийх.
24	Шонхор хүүхдийн зуслангийн соёлын төвийн барилга /Сэлэнгэ, Мандал, Түнхэл тосгон/	150 хүүхдийн соёлын төвийн барилгын металл каркас угсрагдсан, хана, дээвэр хийгдээгүй.	Дамнурууны залгаас, багана-дамнурууны залгаасын боолтын ангийг шалгах. Залгаасын боолт нь 10.9 ангийн өндөр бат бэхтэй боолт байх ёстой. Барилгын метал каркас, түүний дотор С төмрийг яаралтай будах. 8 хүний халуун усны барилгын доторх ханын мөөгөнцрийг арилгах. Барилгын дараагийн засварын үед барилгын ханын доод хэсгийн тоосгыг сольж хүчитгэх, барилгын хаяавчийг сольж сайжруулах.
25	Аймгийн төвийн 2 км автозам /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	Баянхонгор аймгийн төвийн 2,0км авто замын зураг төсөл нь мэргэжлийн экспертээр хянагдаж баталгаажуулаагүй байна.	Зураг төсөлд магадлан хийлгэх, дутуу ажлыг захиалагчийн зохих хяналтад гүйцээн дуусгах; Чанаргүй гүйцэтгэлийг дахин сайжруулах, барилгын ажлын үе шатны ажлын гүйцэтгэлийн тайлан, баримтыг зохих журмын дагуу боловсруулах
26	Орхон аймгийн ХААН МСҮТ-ийн барилга /Орхон, Баян-Өндөр сум/	Барилгын Б-2, Б-3, В-2, В-3, Д-2, Д-3, Ж-2, Ж-3, Ж-4, Д-4, Е-4 тэнхлэгийн 11 ширхэг баганын суурийн бетон цутгагдаагүй байна. Ж-Л-4, Д-Ж-4 тэнхлэгийн шугаман суурийн доорх бүс бетон цутгагдаагүй. 8 хүний халуун усны барилгыг ашиглаж байгаа боловч засвар хийх шаардлагатай.	Барилгын зоорийн давхрын ханын зузааныг өөрчилсөн шалтгааныг тодруулан зураг төслийн зохиогч инженертэй зөвшилцөх.

Хавсралт 4-ийн үргэлжлэл

27	Дүүргүүдийн шүүхийн нэгдсэн байр /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	Барилгын төмөрбетон каркасын бүтээцүүдийн арматур зураг төслийн дагуу хийгдсэн боловч В2 давхрын зарим дамнурууны арматурын хамгаалах бетон үеийн зузаан алдагдсан байна.	В2 давхрын арматурын хамгаалах бетон үеийн зузаан бага байгаа дамнурууг заавал шавардаж, арматурыг коррозоос хамгаалах. Хайрга ялгарсан, арматур ил гарсан цахилгаан шатны хана, зарим багана, дамнурууны согогийг СИКА болон үүнтэй төстэй фирмийн хуурай хольц ашиглан засварлах. Геометр хэмжээ нь зөрүүтэй байгаа зарим баганыг зураг төслийн зохиогчтой зөвлөлдөж шийдвэр гаргах. Барилгын үргэлжлүүлэх үед төмөрбетон каркасын ил байгаа арматурын зэвийг механик аргаар цэвэрлэх. Төмөрбетон каркасын баганын залгаас, уулзвар дээр нэмэлт богино арматураар нэг талыг нь цавуудаж анкерлаж хүчитгэл хийх. Барилгын суурь руу аль болох бороо, цасны ус оруулахгүй байх, хоёр барилгын хооронд болон хойд пандусын орчмын одоо байгаа усыг соруулж зайлуулах.
28	Төрөх эмнэлэг 50 ор /Дорноговь, Сайншанд/	Багана, дамнуруунд үүссэн ан цав байхгүй, харин хучилтын хавтанд ан цав үүссэн. Үүссэн ан цавын өргөн 0,3 мм-ээс бага байна. Барилгын зоорь болон 1-р давхрын төмөрбетон бүтээцийн бетоны бат бэх В20 ангийн бетоны шаардагыг хангаж байгаа боловч 2,3-р давхрын зарим бүтээцийн бетоны бат бэх зураг төслийн шаардлагаас бага байна. 1-р давхрын төмөрбетон каркасын цутгалтын үед доргиур дутуу хэрэглэснээс зарим бүтээцэд сийрэгжилт үүссэн. Үүссэн хоосон зай, завсрыг засварлах шаардлагатай. Барилга угсралтын ажлын гүйцэтгэл ойролцоогоор 50% байгаа боловч баригдсан байгаа 2,3-р давхрын төмөрбетон каркасыг буулгах магадлалтай байна. Барилгын угсралтын ажлыг батлагдсан зураг төслийн дагуу хийсэн боловч, технологийн алдаа их гаргасан байна.	Барилгын засал чимэглэлийн болон угсралтын ажлыг гүйцэтгэхийн өмнө зоорийн давхрын хучилтыг хүчитгэх зураг төслийг зохиогчоор хийлгэх.
29	Эмнэлгийн барилга, 10 ор /УБ, БЗД, Хонхор тосгон/	Барилгын сантехникийн шугам хоолойг дулаалаагүйн улмаас түүнийг хөлдөхөөс сэргийлж барилгын салхижуулах хөндийлжийн нүхийг таглан вакуум цонх хийж битүүлсэн байгаа нь барилгын буурь цэвдэг хөрсний нөхцөлийг хэвээр хадгалах шаардлагыг зөрчиж байна. Эмнэлгийн гараж, цогцос хадгалах байрны барилгын өргийн ажлыг дутуу орхисон байна. Барилгын хаяавч Д-1-4 тэнхлэгт зарим хэсэгтээ эвдэрсэн байна.	Барилгын салхижуулах хөндийлжид байрлуулсан шугам хоолойг дулаалах, барилгын салхижуулах хөндийлжийг зориулалтаар ашиглахын тулд цонх болон битүүлж өрсөн өргийг буулгах. Барилгын шалны хучилтыг дулаалах. Барилгын ханын бүтээцэд үүссэн ан цавыг элс цементэн зуурмагаар бөглөх эсвэл СИКА фирмийн ан цавыг бөглөх хуурай хольцыг ашиглан бөглөж бэхжүүлж, нэгэн төрлийн болгох
30	ЗДТГ-ын контор /Завхан, Их-Уул/	Өрлөг хийсэн зуурмагийн зузаан ихэнхдээ 16мм-ээс их, зарим хэсэгт 65-80мм буюу тоосгоны нэг үеийн зузаанаас ч илүү зузаан болсон байгаа нь өрөгт бүтээцийн норм, дүрэм БНБД 51-02-05-ын 2.5-р зүйл буюу "...тоосгон өргийн зуурмагийн дундаж зузаан хэвтээ заадаст 12мм, босоо завсарт 10мм байх ёстой" гэсэн заалтыг зөрчиж байна. Түүгээр ч барахгүй өргийн түвшинд зөрүү гарахаар нь зуурмагийг модоор орлуулснаас гадна өргийн тодорхой хэсэгт зуурмагийн найрлагыг өөрчилснөөс зуурмаг нь гараар имрэхэд бутрахаар хэврэг байв. Хамар ханыг гадна хананд бэхлэх өргийн зарим шүдийг гаргаагүй байгаа нь газар хөдлөлтийн нөхцөлд тогтвор алдаж нурах эрсдэлтэй. - Төмөрбетон зүрхэвчийн арматурын байрлал, тоосгон ханын өргийн торыг ZBL-R630 багажаар шалгахад арматурын байрлал жигд биш, зарим газарт ханын тор байгаа нь мэдрэгдэхгүй байлаа. Ханын торыг дүрмийн дагуу тавиагүй. Бүс цутгаагүй орхисон тоосгон өргийн нуухнаас харахад бүс-ханыг хооронд нь холбох боломжгүй, бүс сууриндаа бэхлэгдэх боломжгүй. Төмөрбетон зүрхэвчийг цутгахдаа бетон зуурмагийг доргиулж гүйцэд нягтруулаагүйгээс нүх үүсэж, улмаар арматур хамгаалалтын бетон үегүй болж нүцгэрсэн, зүрхэвчийн арматур хамгаалалтын бетон үегүйгээр ил байж удсанаас бетон дотроо зэвэрч эхэлсэн, бетон хэв хашмалд гүйцэд цутгагдаагүй бас нэг шалтгаан нь зуурмагийн хөдөлгөөнт чанар дутуу байснаас гадна хэт том ширхэглэлтэй дүүргэгч хэрэглэсэн явдал байна.	Дурдсан зөрчлүүд нь барилгын газар хөдлөлийг тэсвэрлэх чадварыг ноцтойгоор бууруулах нөхцөл болж байна. Иймд барилгын дөрвөн булангийнхаас бусад 12 ширхэг төмөрбетон зүрхэвчийг буулгаж, суурь болон ханатай сайтар анкерлагдсан зүрхэвчийг шинэчлэн хийх, өргийн хэвтээ заадас нь хэт их зузаан байгаа хануудыг, ялангуяа зүүн нүүр талын урд өнцгийн өрөөний гадна даацын ханыг 7-8см зузаантай заадсаас дээш, зүүн өрөөний баруун ханыг доороос 11 үеийг үлдээн буулгаж шинэчлэх шаардлагатай
31	"Боршоо" Олон улсын худалдааны төвийн барилга угсралтын ажил /Увс, Давст сум/	Төмөрбетон зүрхэвчийн арматурын сараалжийн хөндлөн арматуруудын хоорондын зай жигд биш, арматурууд ихээхэн зэвэрсэн	Арматурын сараалжийн хомутын алхмыг зураг төслийн дагуу болгож засах, угсралтын ажлыг үргэлжлүүлэхдээ арматурын зэвийг арилгах